

ՀԱՅ ԻՐԱԿԱԲԱՆԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՄՍ/ՏՏ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

ԵՐԿՐՈՐԴ ԶԵԿՈՒՅՑ

ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ՄՏԱՎՈՐ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՌՆՉՎՈՂ ՄԱՐՏԱՀՐԱՎԵՐՆԵՐԻ
ԵՎ ԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐԻ ՎԵՐԼՈՒԾՄԱՄԲ

ՓՈՐՁԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
ՄՏԱՎՈՐ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ
ԿԻՐԱՌՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ՝

ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ՆՈՐԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՃԻ ԽԹԱՆՄԱՆ ՀԱՄԱՐ՝
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ, ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԵՎ ԱՄԻԱՅԻ ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆՆԵՐԻ ՎՐԱ
ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՄԲ

29 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ, 2023Թ.

ԵՐԵՎԱՆ, ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՆՅՈՒ ՅՈՐՔ, ՄԻԱՑՅԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՄԱՌՈՏ ԱԿՆԱՐԿ.....	4
ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԱՌԱՋԻՆ ԶԵԿՈՒՅՑԻՑ Ի ՎԵՐ ԿԱՏԱՐՎԱԾ ՄՏԱՎՈՐ ՄԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔՆԵՐԻ ԵՎ ԿԱՆՈՆԱԿԱՐԳԵՐԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՄՓՈՓԱԳԻՐ.....	4
ԿԱՏԱՐՎԱԾ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿԻ ԱՄՓՈՓԱԳԻՐ.....	5
ԸՆԹԱՅԻԿ ԽՆԴԻՐՆԵՐ ԵՎ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՔԱՅԼԵՐ՝ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄՆԱՎԱՐՏԵԼՈՒ ԿԱՄ ԿԻՐԱՌՈՒՄԸ ՄԿՍԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ.....	6
ՀԱՐՑԱԴՐՈՒՄ 1.0 ԻՐԱԶԵԿՄԱՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄ և ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ.....	8
ԵՆԹԱՀԱՐՑ 1.1 ՄՏԱՎՈՐ ՄԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ (ԱՅՍՈՒՀԵՏ՝ ՄՍՀԿ) ՆԵՐԳՐԱՎՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ.....	8
ԵՆԹԱՀԱՐՑ 1.2 ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԵՐԵՎԱՆՈՒՄ ԱՄՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆ ՀԵՏ.....	10
ԵՆԹԱՀԱՐՑ 1.3 ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՄՆԱԱԳ-Ի ՀԵՏ.....	13
ԵՆԹԱՀԱՐՑ 1.4 ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄՏԱՎՈՐ ՄԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱՄԵԼՅԱԿՈՒՄ (ԱՅՍՈՒՀԵՏ՝ ՄՍԳ) ԱՐՏՈՆԱԳՐԱՅԻՆ ՀԱՅՏԵՐԻ ՄԱԿԱՎՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԵՎ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ.....	14
ԵՆԹԱՀԱՐՑ 1.5 ՄՏԱՎՈՐ ՄԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱՄԵԼՅԱԿՈՒՄ (ԱՅՍՈՒՀԵՏ՝ ՄՍԳ) ԱՆՁՆԱԿԱԶՄԻ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ԲԱՅԵՐԸ.....	16
ՀԱՐՑԱԴՐՈՒՄ 2.0 ՀՀ ՄՏԱՎՈՐ ՄԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱՄԵԼՅԱԿԻ (ԱՅՍՈՒՀԵՏ՝ ՄՍԳ) ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ԵՎ ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՅՎԱԾՔՆԵՐԻ ԲԱՐԵԼԱՎՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԱԿՆԱՐԿ.....	19
ԵՆԹԱՀԱՐՑ 2.1 - ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄՏԱՎՈՐ ՄԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱՄԵԼՅԱԿԻ (ԱՅՍՈՒՀԵՏ՝ ՄՍԳ) ԻՆՏԵԳՐՈՒՄ ԹՎԱՅԻՆ ՍՈՒՏՔԻ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆԸ (ԱՅՍՈՒՀԵՏ՝ ԹՄԾ).....	22
ԵՆԹԱՀԱՐՑ 2.2 ՄՏԱՎՈՐ ՄԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱՄԵԼՅԱԿԻ (ԱՅՍՈՒՀԵՏ՝ ՄՍԳ) ԿԱՅՔԻ ԹԱՐՄԱՅՈՒՄ.....	26
ԵՆԹԱՀԱՐՑ 2.3 ՄՏԱՎՈՐ ՄԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱՄԵԼՅԱԿԻ (ԱՅՍՈՒՀԵՏ՝ ՄՍԳ) ՀԱՅՏԵՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՄԱՆ ԵՎ ԳՈՐԾԻ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿԻ ՍՏՈՒԳՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ.....	29
ԵՆԹԱՀԱՐՑ 2.4 ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՅՏԵՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵԼԻՄ ԻՆՔՆՈՒԹՅԱՆ ՍՏՈՒԳՄԱՆ ԵՎ ԹՎԱՅԻՆ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ.....	32
ՀԱՐՑԱԴՐՈՒՄ 3.0 ԴԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՈՐԱԿԱՎՈՐՄԱՆ/ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ ԵՎ ՄՏԱՎՈՐ ՄԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ (ԱՅՍՈՒՀԵՏ՝ ՄՍ) ՀԱՐՑԵՐԻ ՆՐԲՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՆԿԱՏՄԱՍԲ ԶԳԱՅՈՒՆՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ.....	38

Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության բարելավման
և կիրառկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի զեկույց թիվ 2, Երևան և Նյու Յորք

ՀԱՐՑԱԴՐՈՒՄ 4.0 ՄԱՔՍԱՅԻՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԻ ԹԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԱԿՆԱՐԿ.....	41
ԵՆԹԱՀԱՐՑ 4.1 ԳՈՅՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՆԵՅՈՂ ԿԱՆՈՆՆԵՐ ԵՎ ՕՐԵՆՔՆԵՐ	41
ԵՆԹԱՀԱՐՑ 4.2 ՏԻՊԱՅԻՆ ԻՐԱՎԱՍՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՇՐՋԱՆԱԿ.....	43
ԵՆԹԱՀԱՐՑ 4.3 ԱՌԱՋԱՐԿՎՈՂ ԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐ	44
ՀԱՐՑԱԴՐՈՒՄ 5.0 ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՊԱՏԺԱՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՍՏԵՂԾՄԱՆ ԱԿՆԱՐԿ.....	47
ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	51

Հայ Իրաւաբանական Միութեան Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության բարելավման և կիրառկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի զեկույց թիվ 2, Երևան և Նյու Յորք

ՀԱՄԱՌՈՏ ԱԿՆԱՐԿ

Հայ Իրաւաբանական Միութեան Մտավոր սեփականության/Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների հանձնաժողովը (այսուհետ՝ ՄՍ/SS հանձնաժողով կամ Հանձնաժողով) իրավունքի հանձնաժողովի առաջին զեկույցից հետո Հայաստանում մտավոր սեփականության (այսուհետ՝ ՄՍ) օրենքի զարգացող ոլորտում զգալի օրենսդրական առաջընթացներ և ռազմավարական բարեփոխումներ են իրականացվել: Սույն երկրորդ զեկույցը ձեռք բերված առաջընթացի համապարփակ վերլուծություն է՝ ՄՍ նոր օրենքների իրականացման կարգավիճակի և դեռևս առկա մարտահրավերների վերաբերյալ: Այն արտացոլում է Հայաստանի ՄՍ շրջանակը միջազգային չափանիշներին համապատասխանեցնելու ուղղությամբ ձեռնարկված քայլերը՝ միաժամանակ ընդգծելով իրավական ենթակառուցվածքների շարունակական զարգացման, տեղեկացվածության և համագործակցության հրամայականը՝ այս բարեփոխումների ներուժն ամբողջությամբ իրացնելու համար:

ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԱՌԱՋԻՆ ԶԵԿՈՒՅՑԻՑ Ի ՎԵՐ ԿԱՏԱՐՎԱԾ ՄՏԱՎՈՐ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔՆԵՐԻ ԵՎ ԿԱՆՈՆԱԿԱՐԳԵՐԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՍՓՈՓԱԳԻՐ

Հայ Իրաւաբանական Միութեան Մտավոր սեփականության/ Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների հանձնաժողովը (այսուհետ՝ ՄՍ/SS հանձնաժողով կամ Հանձնաժողով) առաջին զեկույցի հրապարակումից ի վեր Հայաստանը զգալի առաջընթաց է գրանցել մտավոր սեփականության (այսուհետ՝ ՄՍ) մասին իր օրենքները թարմացնելու ուղղությամբ: Հատկանշական է, որ Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգիրքը փոփոխվել է, որպեսզի կարողանա հասցեագրել ՄՍ իրավունքի տարբեր ասպեկտները: Հիմնական փոփոխությունները ներառում են.

- ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1137-րդ հոդվածում նախատեսվող փոփոխություն, որը վերանայելու է հեղինակային իրավունքի խախտման վնասների շրջանակը, սպասում է Կառավարության վերջնական հաստատմանը, որպեսզի ներկայացվի որպես նոր օրենսդրական նախագիծ:
- Վերանայումներ և քննարկումներ՝ 1136-րդ, 1155-րդ, 1165-րդ և 1178-րդ հոդվածներում հնարավոր փոփոխությունների վերաբերյալ, որոնք վերաբերում են հեղինակային իրավունքի խախտմանը, ստեղծագործությունների չարտոնված օգտագործմանը, արտոնագրերի խախտումներին և չբացահայտված տեղեկատվության անօրինական օգտագործմանը:
- «Արտոնագրերի մասին» ՀՀ օրենքը վերանայվել է, որպեսզի թույլատրվի համակարգչային ալգորիթմների և ծրագրային ապահովման արտոնագրումը՝ պայմանով, որ դրանք համապատասխանեն արտոնագրային իրավունքի այլ պահանջներին:
- Փոփոխություններ Մտավոր սեփականության գրասենյակում (այսուհետ՝ ՄՍԳ)

**Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության բարելավման
և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2, Երևան և Նյու Յորք**

գյուտերի համար հայտերի ներկայացման և քննության կանոններում՝ բազմակողմանի բովանդակային փորձաքննության և ծրագրային գյուտերի փորձաքննության համար:

- Նոր օրենքի 42-րդ հոդվածը թարմացվել է, որպեսզի թույլ տապահանջվող փաստաթղթերի հայերեն թարգմանությունները ներկայացնելու համար եռամսյա ժամկետի տրամադրում:
- Արտոնագրային նոր օրենքը և կանոնակարգերը այժմ պահանջում են համապարփակ փորձաքննություններ ՄՍԳ-ում, 38-րդ և 52-րդ հոդվածներով նախատեսելով «կարճ»՝ 10-ամյա չփորձաքննված արտոնագիր և ամբողջական փորձաքննություն իրականացնելու դիմումի ներկայացման հնարավորություն 5-ամյա ժամկետով՝ 20-ամյա ամբողջական ժամկետով արտոնագիր տրամադրելու նպատակով:

ԿԱՏԱՐՎԱԾ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿԻ ԱՍՓՈՓԱԳԻՐ

Այս օրենքների կիրարկումը առաջադիմական քայլ է՝ չնայած որոշ ոլորտներում ընթացքի մեջ լինելուն: Հայաստանի մտավոր սեփականության գործակալությունը, ներկայումս՝ Հայաստանի մտավոր սեփականության գրասենյակը (այսուհետ՝ ՄՍԳ), սկսել է առարկայական լիարժեք փորձաքննություններ անցկացնել, ինչը նշանակալից առաջընթաց է: Այդուհանդերձ, չլուծված խնդիրների և չիրականացված առաջարկությունների առնչությամբ Հայաստանի էկոնոմիկայի նախարարության և ՄՍԳ-ի ղեկավարության հետ քննարկումները շարունակվում են: Չնայած այս շարունակական քննարկումներին՝ իրականացված բարեփոխումները գովելի են՝ հատկապես հաշվի առնելով գլոբալ համաճարակի և տարածաշրջանային հակամարտությունների հետևանքով առաջացած մարտահրավերները: Հայաստանում մտավոր սեփականության (այսուհետ՝ ՄՍ) նոր օրենքների կիրարկումը շարունակվում է՝ հաշվի առնելով, որ հետևյալ մի քանի կարևոր քայլերն արդեն իսկ ձեռնարկված են և որոշ այլ քայլեր էլ սպասում են իրականացման՝

- Բարձրագույն դատական խորհրդի հովանու ներքո Հայաստանի դատական համակարգը շարունակում է բացահայտել ՄՍ գործերը քննելու համար որակավորված դատավորներ՝ չնայած Հայ Իրավաբանական Միության հետ համատեղ Բարձրագույն դատական խորհրդի անդամների կողմից դեռևս մշակման փուլում է ՄՍ և արտոնագրերի վերաբերյալ դատական վերապատրաստման մասնագիտացված ծրագիրը:
- Քննարկումներ են անցկացվել ՄՍԳ-ի փորձաքննողներին աջակցելու նպատակով համալսարաններից տեխնիկական մասնագետներ ներգրավելու վերաբերյալ, սակայն այս ծրագիրը դեռ չի իրականացվել:
- ՄՍԳ-ի ծախսերի կառուցվածքը միջազգային փորձին համապատասխանեցնելու համար ճշգրտվում են արտոնագրային հայտի և վարույթների հետ կապված ծախսերը և վճարները:
- Չնայած ՄՍԳ-ի կայքի թարմացումներին՝ այն դեռևս բախվում է մի շարք

Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության բարելավման և կիրառված վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի զեկույց թիվ 2, Երևան և Նյու Յորք

խոչընդոտների՝ ստորագրությունների ներկայացման, տեղեկատվության և ձևաթղթերի թարգմանության հետ կապված:

- ՄՍԳ-ի ներգրավվածությունը, ինչը կարևոր է ՄՍ վերաբերյալ իրազեկվածության և ըմբռնման բարձրացման համար, արդյունաբերության և ակադեմիական շահագրգիռ կողմերի հետ համագործակցության հարցում մնում է սահմանափակ:
- Համալսարաններն ու գիտահետազոտական հաստատությունները սկսել են գիտակցել ՄՍ-ի կարևորությունը, սակայն ամբողջությամբ չեն որդեգրել իրենց անդամների կողմից իրականացվող հետազոտությունների և աշխատանքի հետ կապված ՄՍ իրավունքների բաշխման թափանցիկ և ստանդարտացված մոտեցում:

ԸՆԹԱՑԻԿ ԽՆԴԻՐՆԵՐ ԵՎ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՔԱՅԼԵՐ՝ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄՆԱՎԱՐՏԵԼՈՒ ԿԱՍ ԿԻՐԱԴՈՒՄԸ ՄԿՍԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Մտավոր սեփականության (այսուհետ՝ ՄՍ) օրենքների և կանոնակարգերի նոր փոփոխությունների իրականացումը Հայաստանում ՄՍ-ի ամուր համակարգի հիմք է դրել: Այնուամենայնիվ, այս օրենքների արդյունավետությունն ապահովելու համար մի քանի կարևոր ոլորտներ պահանջում են անհապաղ գործողություններ:

Իրազեկվածության մակարդակի բարձրացում և համագործակցություն

- Հայաստանի մտավոր սեփականության գրասենյակը (այսուհետ՝ ՄՍԳ) պետք է ակտիվացնի իր համագործակցությունը արդյունաբերության և կրթական հաստատությունների հետ՝ ՄՍ-ի վերաբերյալ իրազեկվածության մակարդակը բարձրացնելու համար: Նախաձեռնությունները, ինչպիսին է Առաջատար տեխնոլոգիաների ձեռնարկությունների միության, ԹՈՒՄՈ ստեղծարար տեխնոլոգիաների կենտրոնի և ՔՈԱՖ ՄՍԱՐԹ կենտրոնների և նման այլ կազմակերպությունների հետ ՄՍԳ-ի համագործակցության վերաբերյալ առաջարկված ծրագիրը, առանցքային են:
- Վերոգրյալ կազմակերպությունների հետ փոխըմբռնման հուշագիրը կհաստատի երկկողմ համագործակցություն և կաջակցի ՄՍ պաշտպանության կարևորության լայն տարածմանը:

ՄՍԳ-ի տեխնոլոգիական խնդիրներ և ենթակառուցվածքների բարելավումներ

- Արդյունավետությունը և միջազգային համագործակցությունը բարելավելու նպատակով անհրաժեշտ է ՄՍԳ-ի տեխնոլոգիական ենթակառուցվածքի հրատապ արդիականացում: Սա ներառում է ՄՍ գրասենյակի կայքի բազմալեզու

Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության բարելավման և կիրառկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի զեկույց թիվ 2, Երևան և Նյու Յորք

բովանդակության անհամապատասխանությունների հետ կապված խնդրի լուծումը և Մտավոր սեփականության համաշխարհային կազմակերպության (այսուհետ՝ ՄՍՀԿ) Թվային մուտքի ծառայության (այսուհետ՝ ԹՄԾ) համակարգին ինտեգրումը:

- Հայտերի ընթացքին հետևելու և գործերի ընթացքը ստուգելու համակարգի ներդրումը կբարձրացնի թափանցիկությունը և կնվազեցնի վարչարարության բեռը:

Դատավորների որակավորման/կրթության մակարդակի և զգայունության որոշում՝ ՄՍ-ի խնդիրների նրբերանգների նկատմամբ.

- Դատավորների համար ՄՍ իրավունքների և փորձաքննության վերաբերյալ պարտադիր վերապատրաստում անցկացնելու հրատապ անհրաժեշտություն կա: Մասնագիտացված գիտելիքների ներկայիս բացակայությունը կարող է հանգեցնել ՄՍ-ի սեփականատիրոջ իրավունքների ոչ պատշաճ պաշտպանության և անկանխատեսելի ընթացակարգերի:

Մաքսային ընթացակարգի թերությունների շտկումներ

- Սույն զեկույցը հստակեցնում է մաքսային ընթացակարգերի թերությունները և առաջարկում լուծումների ժամանակացույց՝ գործող կանոններն ու օրենքները պարզեցնելու նպատակով: Իրավասությունների մոդելային շրջանակների ընդունումը և առաջարկվող լուծումների իրականացումը կխթանի ՄՍ իրավունքների պաշտպանությանն ապահովումը սահմաններին:

Այս փոփոխությունների իրականացումը ոչ միայն կբարելավի Հայաստանի մտավոր սեփականությանն առնչվող առցանց համակարգերը և առկայությունը դատական և մաքսային գործընթացներում, այլ նաև կբարձրացնի դրա հեղինակությունն ու մրցունակությունը համաշխարհային մտավոր սեփականության ասպարեզում՝ վերջնաբեկում գրավելով ավելի շատ հայտատուների և խթանելով նորարարությունը Հայաստանում:

Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության բարելավման և կիրառական վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2, Երևան և Նյու Յորք

ՀԱՐՑԱԴՐՈՒՄ 1.0 ԻՐԱԶԵԿՄԱՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄ և ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

ԱԿՆԱՐԿ

Մտավոր սեփականության (այսուհետ՝ ՄՍ) ոլորտում իրազեկման իրականացումն ու համագործակցությունը դարձել են քննարկումների ամենաակտիվ թեմաներից մեկը ինչպես Հայաստանի Հանրապետության ներսում, այնպես էլ Հայաստանի Հանրապետության և հայկական սփյուռքի միջև, հատկապես՝ ԱՄՆ-ի Հայ Իրավաբանական Միության և նրա Մտավոր սեփականության/ Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների հանձնաժողովի (այսուհետ՝ ՄՍ/SS հանձնաժողով կամ Հանձնաժողով) միջև: Ճանաչելով մշակութային հետևանքների ու մարտահրավերների առկայությունը՝ ընդհանուր նպատակն է երկրի ներսում և դրա սահմաններից դուրս նախարմատավորել, ապա տարածել անձանց ստեղծագործական գործունեության նկատմամբ հարգանքը Հայաստանում և տարածաշրջանում: Նման նախաձեռնությունը նախատեսում է իրազեկում հանրությանը նույնիսկ ամենատարրական մակարդակներում, ինչպես նաև ակադեմիական շրջանակներին: Վերջնական նպատակին հասնելու համար մենք պետք է համախմբվենք կենսական ռեսուրսների շուրջ, որոնք հասանելի են ինչպես երկրի ներսում, այնպես էլ դրա սահմաններից դուրս:

Անդրսահմանային այս ներգրավվածությունը ծառայում է նաև **կենսական երկրորդական ռազմավարական նպատակի**, որը, ինչպես առաջարկվում է, պետք է լինի Հանրապետության ներսում ընդունված յուրաքանչյուր էական որոշման հիմքում՝ ամրապնդելով Հայաստանի կապերն աշխարհի հետ և ճանաչելով Հայաստանը՝ որպես աշխարհում կենսունակ և վստահելի գործընկեր:

ԵՆԹԱՀԱՐՅ 1.1 - ՄՍԱՎՈՐ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ (ԱՅՍՈՒՀԵՏ՝ ՄՍՀԿ) ՆԵՐԳՐԱՎՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

1967 թվականին հիմնադրված ՄՍՀԿ-ի իրավասությունն է խթանել մտավոր սեփականության պաշտպանությունն ամբողջ աշխարհում՝ պետությունների և այլ միջազգային կազմակերպությունների հետ համագործակցության միջոցով:

ՄՍՀԿ-ն ընդունել է Հայաստանին որպես անդամ երկիր 1993 թվականին: Ի թիվս այլ գործառույթների՝ ՄՍՀԿ-ն կազմում է իր անդամ երկրների տարեկան վարկանիշը՝ հիմնված Գլոբալ նորարարության ինդեքսի (այսուհետ՝ ԳՆԻ) վրա, որը հետևում է յուրաքանչյուր երկրի նորարարական կարողություններին:

2018-2020 թվականների ընթացքում Հայաստանի վարկանիշը 68-րդ հորիզոնականից

Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության բարելավման և կիրառկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի զեկույց թիվ 2, Երևան և Նյու Յորք

բարելավվել է մինչև 61-րդ աշխարհի մոտ 130 տնտեսությունների շարքում, սակայն 2021 թվականին իջել է 69-րդ հորիզոնական՝ համաշխարհային համաճարակի և Արցախի Հանրապետության (Լեռնային Ղարաբաղի) և Հայաստանի Հանրապետության վրա ռազմական հարձակումների հետևանքով: Ի թիվս իր բազմաթիվ առավելությունների՝ Հայաստանը մշտապես բարձր տեղ է զբաղեցնում այն արտոնագրերի, ապրանքային նշանների և ստեղծագործական արդյունքների ոլորտներում, որոնց ծագման աղբյուրը Հայաստանն է (անկախ փաստացի գրանցման վայրից): Մտահոգության արժանի է թերևս Հայաստանի ԳՆԻ-ն՝ «կրթության վրա ծախսեր՝ որպես համախառն ներքին արդյունքի տոկոս» կատեգորիայում, որը շարունակում է մնալ որպես հիմնական ուշադրության արժանի խնդիր:

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆ Ա. Հայաստանում կրթական կենտրոն հիմնելու ՄՍՀԿ-ի պատրաստակամություն:

- (i) 2009թ.-ին ՄՍՀԿ-ի ակադեմիան ստեղծվել է անդամ պետություններին Մտավոր սեփականության ուսուցման ինքնավար ազգային հաստատություններ ստեղծելու հարցում աջակցություն ցուցաբերելու համար: Ակադեմիայի նպատակն էր խրախուսել անդամ երկրներին՝ զարգացնելու իրենց մտավոր սեփականության ուսուցման հետ կապված կարողությունները՝ կոնկրետ ազգային նպատակների ու առաջնահերթությունների վրա կենտրոնացմամբ: Մինչև 2020 թվականը ՄՍՀԿ-ի ակադեմիան ստեղծել է մտավոր սեփականության ուսուցման տասը հաստատություն՝ Ադրբեջանում, Կոլումբիայում, Կոստա Ռիկայում, Դոմինիկյան Հանրապետությունում, Եգիպտոսում, Էլ Սալվադորում, Վրաստանում, Պերուում և Թունիսում: Եվս 12 ծրագիր ներկայումս ընթացքի մեջ է: Ըստ ՄՍՀԿ-ի ակադեմիայի՝ նախագիծը «մեծապես հասել է իր սկզբնական նպատակներով նախատեսված արդյունքին»:
- (ii) Մտավոր սեփականության ուսուցման հաստատության ստեղծման միջոցով Ակադեմիայի համագործակցության գործընթացը Հայաստանում կարողությունների զարգացման հարցում կարող է սկսվել անդամ պետության կողմից ՄՍՀԿ-ի Ծրագրի և բյուջետային կոմիտեին ուղղված մտադրություններն արտահայտող նամակով և համապատասխան պետական մարմինների նկատմամբ հստակ պարտականության ստանձնառում՝ ներառյալ հատուկ գրասենյակային տարածքի ապահովում: ՄՍՀԿ-ի ակադեմիայի կողմից իրականացվում է կարիքների գնահատում և դա հաջողությամբ իրականացնելու դեպքում ակադեմիան կրում է ֆինանսավորման և Հայաստան վերապատրաստող անձնակազմի ուղարկման պարտավորություն: Ակադեմիայի ծրագրի շահառու դառնալը Հայաստանին կբերի կարճաժամկետ և

Հայ Իրաւաբանական Միութեան Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2, Երևան և Նյու Յորք

երկարաժամկետ անսահման հնարավորություններ, ռեսուրսներ և հնարավորություն կտա ամբողջ երկրում էական հասանելիություն ապահովել ակտիվ օգտատերերի լայն շրջանակի համար՝ ուսանողներից մինչև մասնագետներ:

- (iii) Հայաստանը նախկինում Երևանում հյուրընկալել է ՄՍՀԿ-ին երկայացուցիչներին: Խստորեն խորհուրդ է տրվում, որ այս հնարավորությանը հետամուտ լինելը լրջորեն կրի շարունակական բնույթ, քանի որ անգամ համեստ ներդրումը կարող է զգալի և կայուն ներքին արդյունքների հասցնել Հայաստանին համաշխարհային մակարդակով:

ԵՆԹԱՀԱՐՅ 1.2 - ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԵՐԵՎԱՆՈՒՄ ԱՄՆ ԴԵՄՊԱՆԱՏԱՆ ՀԵՏ

2021 թվականի հոկտեմբերին Հայ Իրաւաբանական Միութեան ՄՍ/SS հանձնաժողովը կապ է հաստատել Երևանում ԱՄՆ դեսպանատան հետ և տրամադրել է հետևյալ ժամանակացույցը՝ Հանձնաժողովի մեկնարկից սկսած, ներառյալ նրա վերջին գործողությունները, և առաջարկել հետևյալ քայլերը.

Գործունեության կրճատ ժամանակացույց

2018թ.

- Նյու Յորքի Կոլումբիայի համալսարանում տեղի ունեցած Հայ Իրաւաբանական Միութեան 2018 թվականի տարեկան ժողովի ընթացքում ձևավորվել է Հայ Իրաւաբանական Միութեան Մտավոր սեփականության/ Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների հանձնաժողովը (այսուհետ՝ ՄՍ/SS հանձնաժողով կամ Հանձնաժողով)՝ Հայաստանի ստարտափների և տեխնոլոգիական էկոհամակարգերի վրա կենտրոնանալու նպատակով:
- ՄՍ/SS ժամանակավոր հանձնաժողովը, որը բաղկացած է եզակի որակավորում ունեցող գործնական մասնագետներից և գիտնականներից և ստեղծված այն ամենի հիման վրա, ինչը, ըստ Հայ Իրաւաբանական Միութեան առաջնային/անմիջական աղբյուրների, հրատապ անհրաժշտություն էր՝ հասցեագրելու Հայաստանում ստարտափների և տեխնոլոգիական/նորարարական ընկերությունների առջև ծառացած բազմաթիվ իրավական և կանոնակարգային մարտահրավերները:

Հայ Իրաւաբանական Միութեան Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության բարելավման և կիրառկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2, Երևան և Նյու Յորք

2019թ.

- ԱՄՆ/Հայաստան ակտիվ քննարկումները բազմաթիվ խնդիրների շուրջ սկսվեցին ոլորտին առնչվող շահագրգիռ կողմերի միջև՝ ներառյալ ուսումնական հաստատությունների, հետազոտողների, կայացած և սկսնակ բիզնեսի ղեկավարների, սեփականատերերի, կառավարության ներկայացուցիչների և տեղացի իրավաբանների:
- Թիրախային են եղել ՄՍ, ՏՏ և կորպորատիվ իրավական և կանոնակարգային շրջանակների հիմնական մարտահրավերները:
- Ձևավորվել են իրավաբանական, բիզնես, տեխնոլոգիական, պետական, ակադեմիական և կրթական հաստատությունների աշխատանքային խմբեր՝ ԱՄՆ-ի, Հայաստանի, Ռուսաստանի, Գերմանիայի և այլ երկրների մասնագետներից:
- Կազմակերպվել են աշխատանքային խմբերի կանոնավոր հանդիպումներ՝ ուսումնասիրելու, վերլուծելու և գործող օրենքներում և կանոնակարգերում փոփոխություններ առաջարկելունպատակով, որոնք լուծումներ են առաջարկում վերոհիշյալ մարտահրավերներին, և/կամ Հայաստանի օրենսդրական և կարգավորող դաշտն ավելի առաջադեմ ՄՍ/ՏՏ և կորպորատիվ իրավունքի շրջանակներ ունեցող երկրների պրակտիկային և իրավակարգին համապատասխանեցնելու համար:
- 2019 թվականի հոկտեմբերին Հայաստանում տեղի ունեցած գազաթաժողովում տարբեր նախարարությունների ներկայացուցիչներին և Հայաստանի խորհրդարանի անդամներին ներկայացվել է ուսումնասիրությունների և առաջարկությունների ամփոփագիր՝ առաջարկությունների փաթեթի տեսքով՝ վերջիններս նոր օրենսդրական և կանոնակարգային փոփոխություններում :ներառելու նպատակով:

2020թ.

- Ներկայացված առաջարկությունները վերանայվել, թարգմանվել և ՀՀ նախարարությունների կողմից ներկայացվել են Հայաստանի խորհրդարան:
- Չնայած գլոբալ համաճարակին և Ադրբեյջանի ու Թուրքիայի կողմից Արցախի Հանրապետության (Լեռնային Ղարաբաղի) վրա հարձակմանը՝ Հայաստանում Հայ Իրաւաբանական Միութեան ՄՍ/ՏՏ հանձնաժողովի նպատակների իրականացման ուղղությամբ ջանքերը շարունակվեցին:

Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության բարելավման և կիրառկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2, Երևան և Նյու Յորք

2021թ.

- Առաջարկությունների հիմնական մասը հաջողությամբ ներառվել է Հայաստանի օրենսդրական նոր փոփոխությունների մեջ:
- Օրենսդրության համապատասխան փոփոխություններն ուժի մեջ են մտել՝ ի թիվս այլոց՝
 - ընդլայնելով Հայաստանի մտավոր սեփականության գործակալության (այսուհետ՝ Գործակալություն) բողոքարկման խորհրդի իրավասությունը,
 - հստակորեն թույլ տալով ծրագրային ապահովման գյուտերը պաշտպանել արտոնագրային օրենքով և
 - թույլ տալով, որ Գործակալությունը սկսի հայտերի ամբողջական բովանդակային փորձաքննությունների անցկացումը,
 - Գործատուի և աշխատողի, դասախոսների և համալսարանների, ուսանողների և բուհերի միջև մտավոր սեփականության (այսուհետ՝ ՄՍ) օբյեկտների նկատմամբ սեփականության վերաբերյալ կնքվելիք աշխատանքային պայմանագրերի և համաձայնագրերի վերաբերյալ ուղեցույցների տրամադրման հնարավորություն ապահովելով հաստատությունների և համալսարանների մտավոր սեփականության օբյեկտների նկատմամբ իրավունքների պաշտպանության համար:

Այնուհետև, Հայաստանի մտավոր սեփականության գործակալությունը դարձավ Հայաստանի մտավոր սեփականության գրասենյակ (այսուհետ՝ ՄՍԳ): Քննարկումները շարունակվում են Հայաստանի էկոնոմիկայի նախարարության և ՄՍԳ-ի ղեկավարության, ինչպես նաև ԱՄՆ-ի և Հայաստանի պրակտիկ մասնագետների հետ՝ մնացած հարցերի շուրջ, որոնք դեռևս չեն քննարկվել կամ այն առաջարկությունների, որոնք դեռևս չեն ընդունվել:

Հետագա քայլերը, որոնք վերաբերում են Երևանում ԱՄՆ դեսպանատանը

Հայաստանը նորեկ չէ նորարարության ասպարեզում: Այն ճանաչված է ժամանակակից տեխնոլոգիաների աշխարհում: 2019 թվականին Հայաստանը հյուրընկալել է Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների համաշխարհային կոնգրեսը, որն աշխարհի ամենահեղինակավոր տեխնոլոգիական իրադարձություններից մեկն է, որում ներգրավված են 83 երկրներ և տեխնոլոգիական ոլորտի 90%-ը: Ավելի քան 40 տարի շարունակ միջոցառումն անցկացվում է ամեն տարի:

Լրացնելով իր առանց այն էլ ամուր տեխնոլոգիական հիմքը ընդլայնված ՄՍ/SS պաշտպանություններով՝ այժմ Հայաստանում հրատապ անհրաժեշտություն է տեղի

Հայ Իրաւաբանական Միութեան Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2, Երևան և Նյու Յորք

բնակչությանը և աշխարհին այս օրենքների, կանոնակարգերի և պաշտպանությունների առկայության մասին կրթելը:

ՄՍ/SS հանձնաժողովի անդամները հանդիպել են ԱՄՆ դեսպանատան ներկայացուցիչների հետ՝ 2022 թվականի հունիսի 20-ին Երևանում կայացած այցի ընթացքում՝ փորձելով կոնկրետ կապեր հաստատել ԱՄՆ դեսպանատան ներսում գտնվող անձանց հետ և համագործակցության հստակ ուղի գծել:

Երևանում ԱՄՆ դեսպանատունը շտապեց ճանաչել և ընդունել այս նախաձեռնությունը: Գրեթե անմիջապես Հանձնաժողովն ուղղորդվեց դեսպանատան Թմրամիջոցների դեմ պայքարի և իրավապահ համագործակցության (այսուհետ՝ ԹՊԻՀ) գրասենյակի տնօրենի մոտ, որի առաքելությունն է աշխատել հայ շահագրգիռ կողմերի հետ՝ կարիքների գնահատում իրականացնելու և բացահայտելու, թե ինչպես ամրապնդել քրեական օրենսդրությունը, քրեական դատավարությունը և լավագույն փորձի վերաբերյալ վերապատրաստել դատական և իրավապահ մարմիններին: Դեսպանությունը հատուկ ընդգծել է այն, ինչ նրանք դիտարկել են որպես «մեր գործընկերների կողմից այս ոլորտում առաջընթաց գրանցելու իրական շահագրգռվածություն»:

Երևանում ԱՄՆ դեսպանատան, Հայաստանի և Հայ Իրաւաբանական Միութեան միջև փոխադարձ արդյունավետ աշխատանքային համագործակցությունը մեծ հետաքրքրություն է առաջացնում, քանի որ մենք տարածում ենք Նիկիտա Խրուշչովի մնայուն խոսքերն առ այն, որ «Հայաստանի յուրաքանչյուր ժայռի տակ գիտնական կա»:

Առաջարկություն Ա. Շարունակել համագործակցությունը Երևանում ԱՄՆ դեսպանատան հետ՝ գործնական ծրագրերի, համագործակցության և աջակցության նախաձեռնությունների իրականացման նպատակով առնվազն հետևյալ ոլորտներում.

- (i) Հայաստանում ԱՄՆ միջազգային զարգացման գործակալություն ֆինանսավորման ծրագրեր՝ ուղղված ՄՍ կրթությանն ու ֆինանսավորմանը.
 - ՄՍ պաշտպանություն, տեխնոլոգիաների փոխանցման գրասենյակի ստեղծում և աջակցություն հաստատությունների, համալսարանների և լաբորատորիաների հետազոտություններում:
- (ii) Համագործակցություն կրթական հաստատությունների հետ՝ կրթության զարգացման նպատակով:

ԵՆԹԱՀԱՐՑ 1.3 - ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՄՆԱԱԳ-Ի ՀԵՏ

Հայ Իրաւաբանական Միութեան Մտավոր սեփականության/ Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների հանձնաժողովը (այսուհետ՝ ՄՍ/SS հանձնաժողով կամ Հանձնաժողով) կապ է հաստատել Միացյալ Նահանգների արտոնագրային և

Հայ Իրաւաբանական Միութեան Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության բարելավման և կիրառկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2, Երևան և Նյու Յորք

ապրանքային նշանների գրասենյակի (այսուհետ՝ ՄՆԱԱԳ) հետ՝ Հայաստանում ձեռնարկված լայնածավալ նախաձեռնությունների վերաբերյալ, որոնք ուղղված են կարողությունների և իրազեկվածության ամրապնդմանը և մտավոր սեփականության (այսուհետ՝ ՄՍ) վերաբերյալ կարգավորումների կիրառման բարելավմանը: ՄՆԱԱԳ-ի ներկայացուցիչը անմիջապես դիմել է Երևանում ԱՄՆ դեսպանատան իր գործընկերներին և վերահաստատել աջակցությունը մեր ջանքերին: Հաջողվել է կապ հաստատել ԱՄՆ կառավարության Առևտրային իրավունքի զարգացման ծրագրի ներկայացուցիչների հետ, ովքեր վերջերս հանդիպել են Հայաստանի մտավոր սեփականության գործակալության (նախկինում՝ ՄՍ Գործակալություն, այժմ հայտնի՝ որպես Հայաստանի մտավոր սեփականության գրասենյակ կամ ՄՍԳ), ինչպես նաև ԱՄՆ արդարադատության դեպարտամենտի և Թմրամիջոցների դեմ պայքարի և իրավապահ համագործակցության (այսուհետ՝ ԹՊԻՀ) հետ:

ՄՆԱԱԳ-ն ունի մի շարք ծրագրեր, որոնք նախատեսված են՝ մտավոր սեփականության համակարգերի զարգացման գործում զարգացող երկրներին օգնելու համար: ՄՆԱԱԳ «ՄՍ Կցորդ» ծրագրի և Մտավոր սեփականության գլոբալ ակադեմիայի (այսուհետ՝ ՄՍԳԱ) միջոցով մասնակիցները կարող են միանալ տարածաշրջանային առաջատարներին ցանցային հնարավորություններին և էլեկտրոնային ուսուցման մոդուլներին՝ մտավոր սեփականության ոլորտում մի շարք առանցքային թեմաներով կապվելով ոլորտների տարածաշրջանային առաջնորդների հետ: ՄՆԱԱԳ-ը ներկայումս ունի մտավոր սեփականության կցորդ, որը գտնվում է Կիևում, Ուկրաինայում: ՄՍԳԱ-ի միջոցով էլեկտրոնային ուսուցման մոդուլներն անցկացվում են հինգ լեզուներով, այդ թվում՝ ռուսերենով:

Առաջարկություն Ա. Խորհուրդ է տրվում, որ նշված ռեսուրսներն ամբողջությամբ օգտագործվեն Հայաստանի մտավոր սեփականության կարողությունների զարգացման նպատակներին հասնելու համար՝ միևնույն ժամանակ ամբողջ աշխարհում ընդլայնելով նրա ռազմավարական դաշինք ստեղծելուն ուղղված նպատակները:

ԵՆԹԱՀԱՐՅ 1.4 - ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄՍԱՎՈՐ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿՈՒՄ (ԱՅՍՈՒՀԵՏ՝ ՄՍԳ) ԱՐՏՈՆԱԳՐԱՅԻՆ ՀԱՅՏԵՐԻ ՍԱԿԱՎՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԵՎ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ

Հայաստանի մեր գործընկերների աշխատանքային նիստերի ընթացքում Հայ Իրաւաբանական Միութեան Մտավոր սեփականության/ Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների հանձնաժողովին (այսուհետ՝ ՄՍ/ՏՏ հանձնաժողով կամ Հանձնաժողով) հետևողական ուղերձ է տրվել. տեղական շուկայի ներկա վիճակն ու չափը, կարծես թե, չեն երաշխավորում արտոնագրային հայտերի ամբողջական մշակումը և մշակումից մինչև դրանց բնականոն ավարտը, այն է՝ տրամադրումը: Թեև

Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության բարելավման և կիրառկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի զեկույց թիվ 2, Երևան և Նյու Յորք

Հայաստանի օրենսդրության համաձայն՝ պարտադիր է նախնական հայտը ներկայացնել Հայաստանում, շատ ընկերություններ շարունակում են իրենց դիմումները մշակել օտարերկրյա իրավասություններում՝ չհասնելով Հայաստանում փորձաքննություն իրականացնելուն:

Ֆիլիպ Մորիս Ինթերնեյշնլը մեկ օրինակ է, երբ կազմակերպությունը Հայաստանում նախաձեռնել է արտոնագրային հայտի գործընթացը և այնուհետև հրաժարվել դրանից՝ հօգուտ Միացյալ Նահանգների արտոնագրային և ապրանքային նշանների գրասենյակի (այսուհետ՝ ՄՆԱԱԳ): Իրազեկումը կենսականորեն անհրաժեշտ է, որպեսզի հայտատուները և հնարավոր հայտատուները տեղեկանան Հայաստանում արտոնագրային գրանցում ձեռք բերելու բազմաթիվ բարենպաստ էական պայմանների մասին՝ ներառյալ օտարերկրյա արտոնագիր ստանալու ժամանակի և ծախսերի կրճատումը:

Մտավոր հաշվարկներով Հայաստանում ներկայումս կա գրանցված 2500 առևտրային կազմակերպություն, որոնցից շատերի ապրանքներ և ծառայություններն արտահանվում են Հայաստանից դուրս: Այնուհանդերձ, միայն ՄՍ/ՏՏ հանձնաժողովի անդամների ջանքերի շնորհիվ է, որ «Արտոնագրերի մասին» ՀՀ ամենավերջին օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո մեկուկես տարվա ընթացքում Հայաստանում ներկայացվել է ուղիղ մեկ արտոնագրային հայտ միջազգային կազմակերպության կողմից: Հայաստանում մտավոր սեփականության ցանկացած գրանցում առաջին հերթին ունի բազմաթիվ առավելություններ՝ ներառյալ արտոնագրերի մշակման արագությունը (ընդամենը՝ վեցից ութ ամիս Հայաստանում արտոնագրային գրանցումն ավարտելու համար՝ համեմատած այլ երկրների հետ, որտեղ գործընթացը տևում է մի քանի տարի) և հիմքը, որի շնորհիվ կամուրջ է կառուցվում օտարերկրյա իրավասությունների հետ:

Ելնելով վերոգրյալից՝ Հանձնաժողովն առաջարկում է.

Առաջարկություն Ա. Հայաստանում ստեղծել և լայնորեն հեռարձակել հեռուստատեսային, ռադիո և հարակից լրատվամիջոցների գովազդային արշավներ, որպեսզի բարձրանա իրազեկվածության մակարդակը, խթանվի ստեղծագործական միտքը, ՄՍԳ կողմից ստեղծած իրավական և ընթացակարգային արդյունքները՝ շահագրգիռ կողմերի ստեղծարարության պաշտպանությունը և դրա ակտիվ օգտագործումը խրախուսելու համար,

Առաջարկություն Բ. ներգրավել մտավոր սեփականության պատշաճ որակավորում ունեցող և վերապատրաստված փորձաքննողների՝ բոլոր հայտատուների հետ հայտի գործընթացի ընթացքում ամուր և կայուն համագործակցություն հաստատելու համար,

Առաջարկություն Գ. ՄՍԳ-ի անձնակազմի կողմից յուրաքանչյուր կազմակերպության իրավաբան և ոչ իրավաբան ներկայացուցիչների հետ, ովքեր սկսել են արտոնագրերի ներկայացման գործընթացը, սակայն այն չեն շարունակել

Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության բարելավման և կիրառկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի զեկույց թիվ 2, Երևան և Նյու Յորք

և ավարտել, կապի հաստատում, որպեսզի ՄՍԳ-ն ավելի հստակ պատկերացում կազմի այդ անգործության դրդապատճառների վերաբերյալ,

Առաջարկություն 2. իրազեկման իրականացում Հայաստանի խոշորագույն 25 առևտրային կազմակերպությունների համար՝ հանդիպումների, համագումարների և սոցիալական փոխազդեցությունների միջոցով՝ որոշելու Հայաստանում արտոնագրերի ներկայացման գործընթացի կարիքներն ու ակնկալիքները, և

Առաջարկություն Ե. նման շահագրգիռ կողմերի խրախուսում՝ Հայաստանում արտոնագրային ամբողջական գործընթացի իրականացման նպատակով՝ գործընթացի յուրաքանչյուր մակարդակում մանրագնին հսկողության ապահովմամբ:

Ինչպես Հանձնաժողովի ցանկացած այլ առաջարկությունների դեպքում, վերոհիշյալին ուշադրություն դարձնելը ծառայում է երկակի նպատակի՝ Հայաստանի դիրքերը ինչպես ներքին, այնպես էլ համաշխարհային մակարդակում բարելավելուն:

ԵՆԹԱՀԱՐՑ 1.5 - ՄՍԱՎՈՐ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱՍԵՆՑԱԿՈՒՄ (ԱՅՍՈՒՀԵՏ՝ ՄՍԳ) ԱՆՁՆԱԿԱԶՄԻ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ԲԱՅԵՐԸ

Կարողությունների զարգացման հիմնական բաղադրիչներից մեկը մտավոր սեփականության նույնիսկ ամենաբարդ հարցերում փորձաքննողների որակավորումների համապատասխանության ապահովումն է հայտատուների որակավորումների հետ:

Ներկայումս ՄՍԳ-ն ունի ապրանքային նշանների 14 փորձաքննող, ովքեր փաստաբան չեն և չեն անցնում հատուկ ուսուցում: Եթե ապրանքային նշանի գրանցման հայտը մերժվում է, հայտատուն կարող է բողոք ներկայացնել Բողոքարկման խորհուրդ, որը կազմված է ՄՍԳ-ի անդամներից, ինչպես նաև ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության անդամներից, ովքեր փորձառու են ապրանքային նշանների հարցերում:

Համեմատության համար նշենք, որ ԱՄՆ ապրանքային նշանների գրասենյակում քննող փաստաբանները պետք է լինեն ԱՄՆ քաղաքացիներ, ունենան իրավաբանական կրթություն և լինեն փաստաբանական պալատի գործող անդամ որևէ նահանգում: Արևմտյան Եվրոպայի երկրներում ապրանքային նշանների փորձաքննողները սովորաբար պետք է ունենան իրավունքի մագիստրոսի աստիճան և/կամ հանձնեն տարբեր որակավորման քննություններ: Արտոնագրերի փորձաքննողները սովորաբար պետք է ունենան առնվազն բակալավրի կոչում գիտության տարբեր ճյուղերում, ինչպես նաև համապատասխան իրավունքի ոլորտում մագիստրոսի կոչում և աշխատանքային փորձ:

**Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՄ) օրենսդրության բարելավման
և կիրառկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2, Երևան և Նյու Յորք**

Մտավոր սեփականության՝ մասնագիտացված ուսուցում, կրթություն կամ փորձ պահանջող այնպիսի խնդրի հետ առերեսվելիս, , որը գերազանցում է ՄՄԳ -ում առկա կարողությունները, անհրաժեշտ է ներգրավել փորձագիտական հմտություններ ունեցող անձանց համագործակցող բարձրագույն կրթական հաստատություններից:

Նման պայմաններում մտավոր սեփականության ցանկացած փաստաթղթի գաղտնիության պահպանումը բնորոշ պահանջ է, որն իրականացվում է ՄՄԳ-ի կողմից պայմանագրային իրավահարաբերություններ հաստատելու միջոցով, որի նպատակն է փորձագիտական կարծիք ստանալ՝ չբացահայտելով գյուտը կամ հիմքում ընկած այլ մտավոր սեփականությունը:

Նման ծրագրին բնորոշ է նաև ՄՄԳ-ի համար բյուջետային ինքնավարության գաղափարը, որը թույլ կտա ՄՄԳ-ին ներգրավել անհրաժեշտ թվով փորձագետների՝ բարձրորակ ծառայություններ մատուցելու համար:

Նման ծրագրերի ֆինանսավորումը պետք է ամբողջությամբ իրականացվի ՄՄԳ-ի ծառայություններից օգտվողների վճարների հաշվին, որպեսզի ՄՄԳ-ն ի վերջո կարողանա կառավարության համար ծառայել որպես շահույթ ստեղծող մարմին: Ծառայություններից օգտվողների վճարները կարող են և պետք է կազմվեն՝ հիմնվելով հայտատուների տարբեր կատեգորիաների՝ մտավոր սեփականության վերանայման գործընթացն ամբողջությամբ ֆինանսավորելու կարողության վրա:

Որպես դիտարկման արժանի համեմատական՝ Միացյալ Նահանգների արտոնագրային և ապրանքային նշանների գրասենյակի (այսուհետ՝ ՄՆԱԱԳ) վճարները զգալիորեն տարբերվում են՝ կախված հայտատուի չափից և բնույթից: ԱՄՆ-ում արտոնագրման հայտատուները բաժանվում են երեք կատեգորիայի՝ խոշոր կազմակերպություններ (500 և ավելի աշխատողներ), փոքր կազմակերպություններ (համալսարաններ, շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններ, անհատ գյուտարարներ և փոքր բիզնեսներ (500 աշխատողից ոչ ավելի)), և միկրոսուբյեկտներ (գյուտարար և հայտատու, ում համախառն տարեկան եկամուտը եռապատիկ պակաս է տնային տնտեսության միջին եկամուտից): Միկրոսուբյեկտի համար փաստաթղթերի ներկայացման և պահպանման վճարներն էականորեն ավելի ցածր են, քան խոշոր կազմակերպության համար: ՄՆԱԱԳ -ը ոչ միայն պահանջում է հայտի ներկայացման, այլ նաև արտոնագրի գործողության ընթացքում պահպանման վճարների կատարում: Վճարման պարտավորությունները ժամանակին չկատարելը հանգեցնում է արտոնագրի գործողության ժամկետի սպառման: Գնահատվում է, որ քսան տարվա ընթացքում ԱՄՆ արտոնագրի ձեռքբերման և պահպանման արժեքը կազմում է մոտավորապես 20,000-ից մինչև 60,000 ԱՄՆ դոլար:

Հայ Իրաւաբանական Միութեան Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի զեկույց թիվ 2,
Երևան և Նյու Յորք

ՄՍԳ-Ի ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐԻ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ ԲԱՑԵՐԸ ԼՐԱՑՆԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ
ՀՆԱՐԱՎՈՐ ԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐ՝ ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ
ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՓՈՐՁԱԳԵՏՆԵՐԻ ՀԵՏ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑՈՎ

Առաջարկություն Ա. ՄՍԳ-ի կողմից առաջարկվող գործընկերության ծրագիր արդյունաբերության և կրթական հաստատությունների հետ՝ մտավոր սեփականության (այսուհետ՝ ՄՍ) վերաբերյալ տեղեկատվության տարածման համար.

- (i) ՄՍԳ-ի՝ որպես պետական գործակալության մասնագիտացումը բխում է նրա ուղղակի և օժանդակ հաղորդագրությունների ուժից, քանի որ այն բարձրացնում է ՄՍ-ի վերաբերյալ իրազեկվածության մակարդակը ամբողջ երկրում: Հայաստանի ամբողջ տարածքում անհատների, համալսարանների և կրթական հաստատությունների հետ համագործակցությունը կարող է ապահովել ակտիվ փոխգործակցություն, որն անհրաժեշտ է ամբողջ երկրում իրազեկվածության մակարդակի բարձրացմանն աջակցելու համար: Երկկողմ համագործակցությունը կարելի է ձեռք բերել առանց ֆինանսավորման պահանջների: Ուղղակի և երրորդ կողմերի կողմից իրականացվող միջոցառումների և բացատրական աշխատանքների միջոցով, որոնք հանդես են գալիս որպես համագործակցության խթանիչ ուժ, ՄՍԳ-ի հիմնարար աջակցությունը կարող է էապես աճել:
- (ii) Որպես ՄՍԳ-ի ՄՍ իրազեկման գործընկերներ՝ քննարկման արժանի են հետևյալ կազմակերպությունները՝
- Առաջատար տեխնոլոգիաների ձեռնարկությունների միություն՝ www.uate.org,
 - Թումո ստեղծարար տեխնոլոգիաների կենտրոն՝ www.tumo.org,
 - ՔՈԱՖ ՍՄԱՐԹ կենտրոններ՝ www.coaf.org >smart-program>smart-center
- (iii) Վերը նշված խմբերից յուրաքանչյուրի և դրանց բազմազան ծրագրերի վերաբերյալ կան լրացուցիչ տեղեկություններ նախորդ զեկույցում:

Առաջարկություն Բ. Խորհուրդ է տրվում փոխըմբռնման հուշագիր ստորագրել վերոնշյալինարավոր գործընկերներից յուրաքանչյուրի հետ՝ երկկողմ համագործակցություն հաստատելու և մտավոր սեփականության պաշտպանության պարտադիր բնույթի վերաբերյալ տեղեկատվության լայն տարածմանը աջակցելու նպատակով:

**Հայ Իրաւաբանական Միութեան Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2.
Երևան և Լյու Յոքք**

Երկրի մտավոր սեփականության համակարգերի հուսալիությունը կօգնի ապահովել և խթանել նորարարությունը, ստեղծարարությունը և տնտեսական աճը:

Հայ Իրաւաբանական Միութեանը շարունակում է հավատարիմ մնալ Հայաստանի Հանրապետության մեծագույն ռեսուրսներից մարդկային կապիտալին, իր՝ կոնկրետ գործողություններով առաջնորդվող Մտավոր սեփականության/ Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների հանձնաժողովի (այսուհետ՝ ՄՍ/ՏՏ հանձնաժողով կամ Հանձնաժողով) միջոցով, մինչև Հայաստանն իրականացնի իր առջև դրված երկակի նպատակը՝ իրացնելու իր մեծ ժառանգությունը և հասնելու այդ ասպարեզում համաշխարհային առավելության:

**ՀԱՐՑԱԴՐՈՒՄ 2.0 ՀՀ ՄՏԱՎՈՐ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿԻ (ԱՅՍՈՒՀԵՏ՝
ՄՍԳ) ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ԵՎ ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐԻ
ԲԱՐԵԼԱՎՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ**

ԱԿՆԱՐԿ

Մտավոր սեփականության պաշտպանությունը մնում է ժամանակակից նորարարության հիմնաքարը, և շարունակում է մեծանալ տնտեսական զարգացման վրա դրա ազդեցության կարևորությունը: Պետության մտավոր սեփականության գրասենյակն առանցքային դեր է խաղում մտավոր սեփականության (այսուհետ՝ ՄՍ) իրավունքների կառավարման և իրականացման գործում: ՄՍԳ-ն, որն ունի արդի տեխնոլոգիական ենթակառուցվածք և առցանց գործելու հնարավորություն, ավելի լավ է հագեցված՝ կարգավորելու ժամանակակից ՄՍ պրակտիկայի աճող բարդությունները, շահագրգիռ կողմերին արդյունավետ ծառայություններ մատուցելու և նորարարությունն ու տնտեսական աճը խթանելու համար: Լավ զարգացած տեխնոլոգիական ենթակառուցվածքը և ՄՍԳ-ի առցանց գործունեությունը կենսական նշանակություն ունեն ՄՍ իրավունքների արդյունավետ կառավարման համար: ՄՍԳ-ն ծառայում է որպես կենտրոնական մարմին՝ արտոնագրերի, ապրանքանիշերի և ՄՍ այլ իրավունքների գրանցման, փորձաքննության և տրամադրման համար: Այսօրվա թվային դարաշրջանում, որտեղ հաղորդակցությունն ու գործարքները կատարվում են առցանց, ՄՍԳ-ի ենթակառուցվածքի և առցանց գործիքների հարմարեցված լինելը հրամայական է՝ ժամանակին և արդյունավետ կերպով դիմումների, փաստաթղթերի և հարցումների աճող ծավալը կարգավորելու համար: ՄՍԳ-ի տեխնիկական և առցանց համակարգերի տեխնոլոգիական զարգացման մակարդակը զգալի ազդեցություն ունի ՄՍԳ-ի միջոցով իրենց մտավոր սեփականությունը պաշտպանելու հարցում շահագրգիռ կազմակերպությունների վրա: Ժամանակակից, արդյունավետ առցանց համակարգերի

**Հայ Իրաւաբանական Միութեան Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2,
Երևան և Նյու Յորք**

և գործիքների շարքը կարող է արագացնել հայտի ներկայացումը և գրանցման գործընթացը, տրամադրել ճշգրիտ և ժամանակին տեղեկատվություն և հեշտացնել անվտանգ և արդյունավետ հաղորդակցությունը ՄՍԳ-ի և հայտատուների միջև: Հին ենթակառուցվածքը, ընդհակառակը, կարող է զգալի ձգձգումներ առաջացնել հայտերի և հարցումների մշակման գործընթացում, ինչը կարող է բացասաբար ազդել անհատների, ձեռնարկությունների և կազմակերպությունների ՄՍ պաշտպանության ջանքերի վրա:

ՄՍԳ-ի ենթակառուցվածքային համակարգերի և գործիքների ժամանակակից, արդիական հավաքածուն ընդհանուր առմամբ ներառում է մի քանի հիմնական առանձնահատկություններ: Նախ, ապագային միտված ՄՍԳ-ները ձգտում են ունենալ ամուր և մասշտաբային տվյալների բազա և տեղեկատվության կառավարման համակարգ, որը կարող է սպասարկել մեծ թվով հայտեր, դիմումներ, փաստաթղթեր և հարցումներ: Տվյալների բազան պետք է ապահով և հասանելի լինի լիազորված օգտատերերի համար, և այն պետք է ունենա առաջադեմ որոնման հնարավորություններ, որոնք օգտատերերին հնարավորություն կտան արագ գտնել և ներբեռնել ՄՍ իրավունքներին առնչվող տեղեկատվությունը: Երկրորդ, ՄՍԳ-ների համար ստանդարտ է դարձել ունենալ ինտեգրված առցանց հարթակ, որը հայտատուներին հնարավորություն է տալիս հայտեր ներկայացնել, գործարքներ կատարել և անվտանգ և արդյունավետ շփվել ՄՍԳ-ի պաշտոնատար անձանց հետ: Հարթակը պետք է ունենա օգտատիրոջ համար հարմար ինտերֆեյս, որը հեշտ կլինի գործածելու համար, և այն պետք է գործի բազմաթիվ լեզուներով՝ գլոբալ հաղորդակցությունը հեշտացնելու նպատակով: Երրորդ, ավելի ու ավելի մեծ թվով ՄՍԳ-ներ սկսում են օգտագործել ժամանակակից տեխնոլոգիաներ, ինչպիսիք են արհեստական բանականությունը, մեքենայական ուսուցումը և բլոկչեյնը՝ իրենց գործունեությունը բարելավելու համար: Օրինակ, արհեստական բանականությունը և մեքենայական ուսուցումն օգտագործվում են սովորական առաջադրանքների ավտոմատացման համար, ինչպիսիք են փաստաթղթերի մշակումը և տվյալների վերլուծությունը, ինչը կարող է նվազեցնել մշակման ժամանակը և բարելավել ճշգրտությունը: Բլոկչեյնները սկսել են օգտագործվել ՄՍ գործարքների անվտանգությունն ու թափանցիկությունը բարձրացնելու համար՝ նվազեցնելով խարդախության ռիսկը և մեծացնելով վստահությունը:

Այսպիսով, ՄՍԳ-ի տեխնոլոգիական ենթակառուցվածքը, համակարգերը և գործիքները էական ազդեցություն ունեն դրա գործունեության և ՄՍԳ-ի միջոցով իրենց մտավոր սեփականությունը պաշտպանելու մեջ շահագրգռված կազմակերպությունների խթանների վրա: Ժամանակակից ենթակառուցվածքը կարող է արագացնել հայտերի ներկայացման և գրանցման գործընթացը, տրամադրել ճշգրիտ և ժամանակին տեղեկատվություն և հեշտացնել անվտանգ և արդյունավետ հաղորդակցությունը ՄՍԳ-

**Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2,
Երևան և Նյու Յորք**

ի և հայտատուների միջև: Համապատասխանաբար, Հայաստանում իրենց մտավոր սեփականության ակտիվների պաշտպանությամբ հետաքրքրված նորաստեղծ ձեռնարկությունների և օտարերկրյա ընկերությունների թվի աճի պատճառով և հաշվի առնելով նորարարության և տեխնոլոգիական զարգացման ակնկալվող աճի տեմպերը՝ Հայաստանի մտավոր սեփականության գրասենյակի համար հրամայական է նորովի կենտրոնացումն իր առցանց գործունեության և տեխնիկական գործիքների և համակարգերի հասանելիության վրա՝ ՄՍ պաշտպանությանն ուղղված ջանքերը, նորարարությունն ու տնտեսական աճը խթանելու և համաշխարհային շուկայում ՀՀ մրցունակությունը պահպանելու նպատակով:

ԱՍՓՈՓՈՒՄ. ՄՏԱՎՈՐ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿԻ (ԱՅՍՈՒՀԵՏ՝ ՄՍԳ) ԿԱՅՔԻ ԹԱՐԽԱՑՄԱՆ ԵՎ ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱՅԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱՌԱՎԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հայաստանի ՄՍԳ-ի տեխնոլոգիական ենթակառուցվածքի և առցանց գործիքների արդիականացումը զգալի իրավական օգուտներ կբերի՝ ներառյալ արդյունավետության բարձրացումը, միջազգային համագործակցության ընդլայնումը և տեղեկատվության հասանելիության խթանումը: Առաջարկությունների այս բաժինը ներկայացնում է այդ առավելությունների նկարագիրը և նախանշում այն քայլերը, որոնք ՄՍԳ-ն կարող է ձեռնարկել իր տեխնոլոգիական ենթակառուցվածքը և առցանց գործիքները արդիականացնելու համար՝ ներառյալ այն բարելավումները, որոնք ուղղված են ՄՍԳ-ի ղեկավարության և անձնակազմի, ինչպես նաև մասնավոր մտավոր սեփականության (այսուհետ՝ ՄՍ) պրակտիկայի, գիտական շրջանակների և Հայաստանում ՄՍ-ի պաշտպանությամբ հետաքրքրված առևտրային կազմակերպությունների կողմից բարձրաձայնված հարցերի լուծմանը:

ՄՍԳ տեխնոլոգիական ենթակառուցվածքների և առցանց գործիքների արդիականացման հիմնական իրավական առավելություններից մեկը արտոնագրերի և ապրանքային նշանների հայտի գործընթացի արդյունավետության բարձրացումն է: Օրինակ, Մտավոր սեփականության համաշխարհային կազմակերպության (այսուհետ՝ ՄՍՀԿ) ԹՎային մուտքի ծառայության (այսուհետ՝ ԹՄԾ) համակարգին ինտեգրումը կարող է նվազեցնել վարչական բեռը և առաջնահերթ փաստաթղթերի փոխանակման համար անհրաժեշտ ժամանակը: Բացի այդ, արտոնագրերի և ապրանքային նշանների հայտերի կարգավիճակի հետազոտման համակարգի ներդրումը կարող է ապահովել ավելի մեծ թափանցիկություն և հաշվետվողականություն՝ դրանով իսկ նվազեցնելով քննության գործընթացի ձգձգումներն ու սխալները: Նման թարմացումների մեկ այլ նշանակալի առավելություն է միջազգային համագործակցության ընդլայնումը: Օրինակ, ռուսերեն և անգլերեն լեզուներով ՄՍԳ ձևաթղթերի և կայքի մատչելիության

**Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրառկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2,
Երևան և Նյու Յորք**

բարելավումը կարող է նպաստել օտարերկրյա հայտատուների ներգրավմանը և ընդլայնել համագործակցությունը միջազգային արտոնագրերի և ապրանքային նշանների գերատեսչությունների հետ: Բացի այդ, օտարերկրյա իրավաբանական անձանց համար առցանց հայտերի ներկայացման համակարգի արդիականացումը կարող է էլ ավելի խթանել արտերկրից հայտերի ներկայացումը և պարզեցնել հայտերի ներկայացման գործընթացը: Տեղեկատվության հասանելիության ընդլայնումը նաև էական իրավական առավելություն է ՄՍԳ տեխնոլոգիական ենթակառուցվածքների և առցանց գործիքների արդիականացման համար: Ժամանակակից ինտերակտիվ կայքը կարող է ավելի ամբողջական տեղեկատվություն տրամադրել ՄՍԳ-ի ծառայությունների, ընթացակարգերի և վճարների վերաբերյալ՝ դրանով իսկ բարձրացնելով թափանցիկությունն ու մատչելիությունը: Բացի այդ, առցանց ձևերի և հետևման համակարգերի առկայությունը կարող է օժանդակել տեղեկատվության մատչելիությունն ու արդիականությունն ապահովելու հարցում, ինչը կբարելավի ՄՍԳ-ի արտոնագրերի և ապրանքային նշանների արձանագրությունների ճշգրտությունն ու հուսալիությունը:

ՄՍԳ-ի առցանց գործունեությունը և տեխնոլոգիական ենթակառուցվածքը թարմացնելու հարցը քննարկելիս պետք է առաջնահերթություն տալ թարմացումներին՝ ելնելով արդյունավետության, միջազգային համագործակցության և տեղեկատվության հասանելիության վրա դրանց հնարավոր ազդեցությունից: ՄՍԳ-ն պետք է նաև կենտրոնանա արդիականացման վրա, որն ուղղված է բացահայտված խնդիրների լուծմանը, ինչպիսիք են՝ ՄՍՀԿ-ի ԹՄԾ համակարգին ինտեգրումը, ինտերակտիվ կայքի ստեղծումը և արտոնագրերի և ապրանքային նշանների հայտերի կարգավիճակին հետևելու համակարգերի ներդրումը, ինչպես նաև օտարերկրյա կազմակերպությունների կողմից հայտերի ներկայացումը: Չորրորդ, ՄՍԳ-ն պետք է մշակի և իրականացնի իր տեխնոլոգիական ենթակառուցվածքների և առցանց գործիքների կանոնավոր վերանայման և թարմացման ծրագիր՝ շարունակական արդյունավետություն, միջազգային համագործակցություն և տեղեկատվության հասանելիություն ապահովելու համար: Այս առաջարկություններից յուրաքանչյուրի վերաբերյալ ավելի մանրամասն՝ ստորև:

***ԵՆԹԱՀԱՐՅ 2.1 - ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄՏԱՎՈՐ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿԻ
(ԱՅՍՈՒՀԵՏ՝ ՄՍԳ) ԻՆՏԵԳՐՈՒՄ ԹՎԱՅԻՆ ՄՈՒՏՔԻ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆԸ
(ԱՅՍՈՒՀԵՏ՝ ԹՄԾ)***

**Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2,
Երևան և Լյու Յոքո**

Մտավոր սեփականության համաշխարհային կազմակերպության (ՄՍՀԿ) թվային մուտքի ծառայությունը (ԹՄԾ) Էլեկտրոնային համակարգ է, որը թույլ է տալիս իրականացնել առաջնահերթ փաստաթղթերի և նմանատիպ փաստաթղթերի անվտանգ փոխանակում մասնակից մտավոր սեփականության գերատեսչությունների միջև: Համակարգը մեծապես հեշտացնում և արագացնում է մտավոր սեփականության հետ կապված փաստաթղթերի ներկայացման և հետևելու գործընթացները տարբեր իրավասություններում, ինչը հատկապես կարևոր է դառնում միջազգային և օտարերկրյա կազմակերպությունների համար, որոնք ցանկանում են պաշտպանել իրենց մտավոր սեփականությունը Հայաստանում: Համակարգի միջոցով հայտատուները և գերատեսչությունները կարող են կատարել Փարիզի կոնվենցիայի սերտիֆիկացման/վավերացման պահանջները Էլեկտրոնային միջավայրում: ՄՍՀԿ-ի համակարգը պարզեցնում է առաջնահերթ փաստաթղթերի փոխանակման գործընթացը և նվազեցնում է մի քանի գերատեսչություններից առաջնահերթ փաստաթղթերի ստացման հետ կապված վարչական ծանրաբեռնվածությունն ու ծախսերը: ՄՍԳ-ն դեռևս չի միացել ՄՍՀԿ-ի ԹՄԾ համակարգին: Ինչպես ավելի մանրամասն ներկայացվում է ստորև, ԹՄԾ համակարգը օգտագործվում է մտավոր սեփականության ազգային և տարածաշրջանային բոլոր խոշոր գերատեսչությունների կողմից (օրինակ՝ Միացյալ Նահանգների արտոնագրային և ապրանքային նշանների գրասենյակ (ՄՆԱԱԳ), Եվրոպայի արտոնագրային գրասենյակ (ԵԱԳ), Ճապոնիայի արտոնագրային գրասենյակ (ՃԱԳ))՝ վավերացված պաշտոնական փաստաթղթերի պարզեցված փոխանակման, փոխանցման, ստացման և հաստատման նպատակով: ԹՄԾ համակարգի օգտագործումը տարիներ շարունակ եղել է ստանդարտ պրակտիկա, և վերջերս նախկին ԽՍՀՄ-ի ավելի շատ պետություններ են սկսել օգտագործել ԹՄԾ համակարգը՝ ներառյալ Բալթյան երկրները և Վրաստանը (Մաքալատենտի)՝ նպատակ ունենալով արագացնել և հեշտացնել մտավոր սեփականության գրանցումը երկրի ներսում և արտերկրում:

ՄՍՀԿ-ի ԹՄԾ համակարգին չանդամակցելը կարող է բացասական ազդեցություն ունենալ ՄՍԳ-ի համար: Դա կարող է վարչական ծանրաբեռնվածության ավելացման, արտոնագրային հայտերի քննարկման ավելի երկար ժամկետների, առաջնահերթ փաստաթղթերի սահմանափակ հասանելիության և միջազգային համագործակցության սահմանափակ հնարավորությունների պատճառ հանդիսանալ:

ՄՍՀԿ-ի ԹՄԾ համակարգին չմասնակցելու հիմնական թերություններից մեկը ՄՍԳ-ի վարչական բեռի ավելացումն է: Առանց համակարգի՝ ՄՍԳ-ն ստիպված է մեխանիկորեն մշակել առաջնահերթ փաստաթղթերը և դրանք փոխանակել բազմաթիվ արտոնագրային գերատեսչությունների հետ, ինչը կարող է ժամանակատար և ծախսատար լինել: Մեխանիկականայս գործընթացը կարող է հանգեցնել նաև

**Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2,
Երևան և Լյու Յոքո**

փաստաթղթերի փոխանակման սխալների և անհամապատասխանությունների, ինչը կարող է էլ ավելի հետաձգել արտոնագրային հայտի մշակման գործընթացը:

Մեկ այլ էական բացասական հետևանք է արտոնագրային հայտերի մշակումն ավելի երկար ժամանակահատվածում կատարելը: Առանց ԹՄԾ համակարգի՝ ՄՍԳ-ն պետք է սպասի առաջնահերթ փաստաթղթերի կամ դրանց վավերացված պատճենների առձեռն ստացմանը այլ արտոնագրային գերատեսչություններից, ինչը կարող է ավելի երկար տևել և պահանջել հետագա լրացուցիչ ջանքեր: Առաջնահերթ փաստաթղթերի ստացման նման ուշացումը կարող է դանդաղեցնել փորձաքննության գործընթացը և հանգեցնել արտոնագրային պաշտպանություն ստանալու ժամկետները կամ հնարավորությունները բաց թողելուն:

Բացի այդ, ՄՍՀԿ-ի ԹՄԾ համակարգին չմասնակցելը սահմանափակում է ՄՍԳ-ի հասանելիությունն այլ արտոնագրային գերատեսչությունների առաջնահերթ փաստաթղթերին: Մա կարող է հանգեցնել արտոնագրային հայտի նորույթն ու գյուտարարական մակարդակը գնահատելու նվազ հնարավորությունների, ինչն էլ կարող է բերել պակաս արդյունավետ արտոնագրային փորձաքննության և թողարկված արտոնագրերի ցածր որակի:

Վերջապես, ՄՍՀԿ-ի ԹՄԾ համակարգին չմասնակցելը սահմանափակում է ՄՍԳ-ի հնարավորությունները միջազգային համագործակցության առնչությամբ: Համակարգը արտոնագրային գերատեսչություններին տրամադրում է տեղեկատվության և լավագույն փորձի փոխանակման հարթակ, որը կարող է օգնել ՄՍԳ-ին բարելավել իր արտոնագրային փորձաքննության որակը և արդյունավետությունը: Առանց օգտագործելու այս հարթակը՝ ՄՍԳ-ն կարող է բաց թողնել մտավոր սեփականության միջազգային կարևոր իրադարձություններն ու ձեռքբերումները:

Եզրափակելով ՄՍՀԿ-ի ԹՄԾ համակարգին չանդամակցելը կարող է էական ազդեցություն ունենալ ՄՍԳ-ի համար՝ ներառյալ վարչական բեռի ավելացումը, արտոնագրային հայտերի մշակման ժամկետների երկարումը, առաջնահերթ փաստաթղթերի հասանելիության սահմանափակումը և միջազգային համագործակցության սահմանափակ հնարավորությունները: Այս թերություններից խուսափելու համար ՄՍԳ-ն պետք է հաշվի առնի ՄՍՀԿ-ի ԹՄԾ համակարգին հնարավորինս շուտ միանալու հնարավորությունը:

ՄՍԳ-ի համար ՄՍՀԿ-ի ԹՄԾ համակարգին միանալու հնարավոր առավելությունները, ինչպես նաև համակարգին միանալու համար առաջարկվող քայլերը հետևյալն են.

ՄՍԳ-ի համար ՄՍՀԿ-ի ԹՄԾ համակարգին միանալու առավելությունները բազմաթիվ են: Նախ, համակարգն ապահովում է առաջնահերթ փաստաթղթերի փոխանակման

**Հայ Իրաւաբանական Միութեան Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2.
Երևան և Լյու Յոքք**

պարզեցված գործընթաց, ինչը նվազեցնում է ինչպես ընդունող, այնպես էլ ուղարկող գերատեսչությունների ծանրաբեռնվածությունն ու վարչական ծախսերը: Երկրորդ, ՄՍԳ-ն կարող է օգտվել համակարգի 24/7 հասանելիությունից ցանկացած պահի առաջնահերթ փաստաթղթեր ներկայացնելու կամ ստանալու համար՝ անկախ գերատեսչության աշխատանքային ժամերից: Սա կարող է զգալիորեն կրճատել առաջնահերթ փաստաթղթերի փոխանակման համար անհրաժեշտ ժամանակը, ինչը, իր հերթին, կարող է արագացնել արտոնագրային հայտի տրամադրման գործընթացը:

Բացի այդ, ՄՍՀԿ-ի ԹՄԾ համակարգին միանալը կարող է օգնել ՄՍԳ-ին ընդլայնել իր միջազգային համագործակցությունը և բարելավել արտոնագրային փորձաքննության որակը: Դա պայմանավորված է նրանով, որ համակարգը հնարավորություն է տալիս մուտք գործել մի քանի արտոնագրային գերատեսչությունների առաջնահերթ փաստաթղթեր, ինչը կարող է օգնել ՄՍԳ-ի փորձագետներին ավելի լավ գնահատել արտոնագրային հայտի նորույթն ու գյուտարարական մակարդակը: Ավելին, ՄՍՀԿ-ի DAS համակարգին մասնակցությունը ցույց կտար ՄՍԳ-ի հավատարմությունը միջազգային համագործակցությանը և մտավոր սեփականության ոլորտում նորագույն տեխնոլոգիաներ և լավագույն փորձ ներդնելու պատրաստակամությունը:

ՄՍՀԿ-ի ԹՄԾ համակարգին միանալու համար ՄՍԳ-ին խորհուրդ է տրվում կատարել հետևյալ քայլերը՝

Առաջարկություն Ա. ՄՍԳ-ին խորհուրդ է տրվում գնահատել, թե արդյոք այն համապատասխանում է համակարգի տեխնիկական պահանջներին, ինչպիսիք են ապահով ինտերնետ կապի առկայությունը և PDF ձևաչափով առաջնահերթ փաստաթղթերի փոխանակման հնարավորությունը:

Առաջարկություն Բ. խորհուրդ է տրվում ստորագրել ՄՍԳ-ի և ՄՍՀԿ-ի միջև ԹՄԾ համաձայնագիր, որը սահմանում է համակարգի օգտագործման դրույթներն ու պայմանները:

Առաջարկություն Գ. խորհուրդ է տրվում ինտեգրել ՄՍԳ-ի SS համակարգերը ՄՍՀԿ-ի ԹՄԾ համակարգին, ինչը կարող է պահանջել որոշակի տեխնիկական ճշգրտումներ և փորձարկում:

Առաջարկություն Դ. վերջապես, ՄՍԳ-ին խորհուրդ է տրվում սահմանել ԹՄԾ հասանելիության կետ ՄՍՀԿ-ին, որը պատասխանատու է ՄՍՀԿ-ի das համակարգից առաջնահերթ փաստաթղթերը ստանալու և համակարգ փոխանցելու համար:

Համապատասխանաբար, ՄՍՀԿ-ի՝ ԹՄԾ համակարգին միանալը զգալի օգուտներ կբերի ՄՍԳ-ին՝ վարչական ծախսերի կրճատման, արտոնագրային հայտերի

**Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2.
Երևան և Նյու Յորք**

ներկայացման գործընթացի արագացման, միջազգային համագործակցություն և արտոնագրային փորձաքննության որակի բարձրացման առնչությամբ: Համակարգին միանալու գործընթացը ներառում է տեխնիկական պահանջների կատարում, ՄՍՀԿ ԹՄԾ համաձայնագրի ստորագրում, SS համակարգերի ինտեգրում և ՄՍՀԿ ԹՄԾ համակարգի համար հասանելիության կետի սահմանում: Հետևաբար, մենք խորհուրդ ենք տալիս դիտարկել ՄՍՀԿ-ի ԹՄԾ համակարգին միանալը որպես արտոնագրային փորձաքննության գործընթացի բարելավման և միջազգային համագործակցության նկատմամբ իր նվիրվածությունը ցույց տալու առաջնահերթություն:

**ԵՆԹԱՀԱՐՅ 2.2 - ՄՍԱՎՈՐ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿԻ (ԱՅՍՈՒՀԵՏ՝ ՄՍԳ)
ԿԱՅՔԻ ԹԱՐՄԱՑՈՒՄ**

Մեր հետազոտության և վերլուծության ընթացքում մենք ուսումնասիրել ենք ՄՍԳ կայքի և առցանց համակարգերի վերջին թարմացումները: Ցանկանում ենք ուշադրություն դարձնել ՄՍԳ կայքի և առցանց համակարգերի հետ կապված բազմաթիվ խնդիրներին, որոնք վերհանվել են ուսումնասիրության ընթացքում, և որոնք կարող են խնդիրներ առաջացնել ՄՍԳ-ի և մտավոր սեփականության պաշտպանության պոտենցյալ հայտատուների համար: Այս հարցերը լուրջ մարտահրավերներ են ստեղծում ոչ միայն ՄՍԳ-ի, այլև մտավոր սեփականության պաշտպանության պոտենցյալ հայտատուների, հատկապես օտարերկրյա հայտատուների համար:

Հիմնական խնդիրներից է ՄՍԳ կայքի հայերեն, անգլերեն և ռուսերեն տարբերակների միջև բովանդակային անհամապատասխանությունը: Այս անհամապատասխանությունը կարող է հանգեցնել թյուրիմացությունների և տեղեկատվության սխալ մեկնաբանման՝ վերջնարդյունքում բարդացնելով դիմումի ընթացքը և պահանջներն ըմբռնելու հնարավորությունը պոտենցյալ հայտատուների համար: Օտարերկրյա հայտատուների դեպքում, ովքեր կարող են հայերենի սահմանափակ գիտելիքներ ունենալ, լեզվական պատնեշը խորացնում է այդ խնդիրները և կարող է նրանց հետ պահել Հայաստանում մտավոր սեփականության պաշտպանության հայտ ներկայացնելուց:

Ավելին, դիմումների ձևաթղթերը հասանելի են բացառապես հայերեն լեզվով, թեև օրենքը թույլ է տալիս սկզբնական հայտերը ներկայացնել օտար լեզվով, իսկ ավելի ուշ փուլում՝ հայերեն թարգմանությամբ: Այս սահմանափակումը կարող է խանգարել օտարերկրյա դիմորդներին հայտի ներկայացման գործընթացն անխոչընդոտ նախաձեռնելու հարցում և հանգեցնել նրան, որ հայտատուներն այլ տեղ փնտրեն

**Հայ Իրաւաբանական Միութեան Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2.
Երևան և Լյու Յոքո**

մտավոր սեփականության պաշտպանություն, ինչը բացասաբար կազդի ՄՍԳ-ի հեղինակության և եկամտի ներուժի վրա:

Բացի այդ, ՄՍԳ-ի կայքում հայտի ձևերը հնարավոր չէ լրացնել առցանց, ինչը մեծացնում է վարչական բեռը հայտատուների և ՄՍԳ-ի աշխատակիցների վրա: Այս հնացած համակարգը անարդյունավետ է զարգացած երկրների մտավոր սեփականության գերատեսչությունների կարգավորված գործընթացների համեմատ, որտեղ հայտատուները կարող են թվային ձևով լրացնել և ներկայացնել ձևաթղթերը՝ խնայելով ժամանակ և ռեսուրսներ:

Մեկ այլ հրատապ խնդիր է ինքնության ստուգման հնացած և ծավալուն համակարգը, որն անհրաժեշտ է կայքի որոշակի բաժիններ մուտք գործելիս: Այս հնացած համակարգը ոչ միայն անհարմարություն է պատճառում օգտատերերին, այլև սահմանափակում է ՄՍԳ-ի կողմից իր հայտատուներին արդյունավետ և մատչելի ծառայություններ մատուցելու ունակությունը:

Զարգացած երկրների մտավոր սեփականության գերատեսչությունները ներդրել են ժամանակակից, օգտատիրոջ համար հարմար առցանց համակարգեր, որոնք հեշտացնում են հայտերի ներկայացման արդյունավետ և թափանցիկ գործընթացները: Օրինակ՝ Միացյալ Նահանգների արտոնագրերի և ապրանքային նշանների գրասենյակը (ՄՆԱԱԳ) և Եվրոպական արտոնագրային գրասենյակը (ԵԱԳ) առաջարկում են համապարփակ բազմալեզու կայքեր՝ մատչելի ձևաթղթերով, որոնք կարող են լրացվել առցանց:

Գոյություն ունեն այլ երկրների ՄՍԳ կայքերի և համակարգերի մի քանի օրինակներ, որոնք հաջողությամբ ուսումնասիրել և լուծել են Հայաստանի ՄՍԳ-ի առջև ծառացած խնդիրները: Այս ՄՍԳ-ները կիրառել են տարբեր ռազմավարություններ և որդեգրել են լավագույն փորձը, որպեսզի իրենց համակարգերը լինեն օգտագործման համար հարմար, արդյունավետ և մատչելի ինչպես ներքին, այնպես էլ միջազգային հայտատուների համար: Սույն վերլուծության մեջ ես նկարագրելու եմ ՄՆԱԱԳ-ի, ԵԱԳ-ի և Ճապոնիայի արտոնագրային գրասենյակի (այսուհետ՝ ՃԱԳ) կողմից այս մարտահրավերները հաղթահարելու համար կիրառվող մոտեցումները:

1. ԱՄՆ արտոնագրերի և ապրանքային նշանների գրասենյակ (ՄՆԱԱԳ): ՄՆԱԱԳ-ի կայքն (<https://www.uspto.gov/>) ապահովում է համապարփակ և հետևողական անգլերեն բովանդակություն, որը կենտրոնացած է համաշխարհային լսարանի վրա: Կայքը բնութագրվում է տրամաբանական դասավորությամբ և օգտատիրոջ համար հարմար դիզայնով, ինչը հեշտացնում է տեղեկատվության և ռեսուրսների հասանելիությունը: Բացի այդ, ՄՆԱԱԳ-ն առաջարկում է առցանց լրացման ձևեր և ընդունում է էլեկտրոնային հայտեր, ինչը հեշտացնում է հայտի ներկայացման

**Հայ Իրաւաբանական Միութեան Մտավոր սեփականութեան (ՄՍ) օրենսդրութեան
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2.
Երևան և Նյու Յորք**

գործընթացը և նվազեցնում վարչական բեռը: ՄՆԱԱԳ-ն օգտագործում է նաև նույնականացման ժամանակակից, անվտանգ մեթոդներ՝ ապահովելով օգտատիրոջ տվյալների գաղտնիությունն ու անվտանգությունը:

2. Եվրոպական արտոնագրային գրասենյակ (ԵԱԳ): ԵԱԳ կայքը (<https://www.epo.org/>) առաջարկում է տեղեկատվություն մի քանի լեզուներով՝ ներառյալ անգլերեն, ֆրանսերեն և գերմաներեն: Այս բազմալեզու մոտեցումը երաշխավորում է, որ տարբեր լեզվական փորձ ունեցող հայտատուները կարողանան ստանալ և ընկալել անհրաժեշտ տեղեկատվությունը՝ հայտի ներկայացման գործընթացն ուսումնասիրելու համար: ԵԱԳ առցանց ծառայությունները, ինչպիսիք են Espacenet-ը (<https://worldwide.espacenet.com/>), թույլ են տալիս օգտատերերին կատարել արտոնագրային որոնում և տարբեր լեզուներով մուտք գործել արտոնագրային փաստաթղթերի հատված: ԵԱԳ առցանց հայտի համակարգը (<https://www.epo.org/applying/online-services/online-filing.html>) հայտատուներին թույլ է տալիս էլեկտրոնային եղանակով լրացնել պահանջվող ձևաթղթերը և օգտագործում է անվտանգ, օգտատիրոջ համար հարմար նույնականացման միջոցներ:

3. Ճապոնական արտոնագրային գրասենյակ (ՃԱԳ): ՃԱԳ կայքն (<https://www.jpo.go.jp/>) առաջարկում է բովանդակություն ինչպես ճապոներեն, այնպես էլ անգլերեն լեզուներով՝ ուղղված օգտատերերի լայն շրջանակի: Կայքը լավ կազմակերպված է և հեշտ է օգտագործելու համար, ինչը թույլ է տալիս օգտատերերին արագ գտնել համապատասխան տեղեկատվությունը: ՃԱԳ արդյունաբերական սեփականության թվային գրադարանը (IPDL) (<https://www.jpo.go.jp/e/resources/ipdl.html>) տրամադրում է արտոնագրային տեղեկատվություն և փաստաթղթեր երկու լեզուներով՝ ապահովելով հասանելիություն թե տեղական և թե միջազգային հայտատուների համար: ՃԱԳ-ն ունի նաև էլեկտրոնային հայտերի համակարգ, որը պարզեցնում է հայտերի ներկայացման գործընթացը և բարելավում արդյունավետությունը:

Այս օրինակները ցույց են տալիս լեզվական խոչընդոտները վերացնելու, հետևողական բովանդակություն տրամադրելու, առցանց լրացվող ձևեր տրամադրելու և օգտատիրոջ համար հարմար անվտանգ նույնականացման մեթոդներ կիրառելու կարևորությունը՝ արդյունավետ, մատչելի և օգտատիրոջ համար հարմար կայքեր և ՄՍԳ համակարգեր ստեղծելու համար: Կիրառելով նմանատիպ ռազմավարություն և միջազգային լավագույն փորձը՝ ՄՍԳ-ն կարող է ընդլայնել իր առցանց գործունեությունը, ներգրավել ավելի շատ հայտատուների և խթանել նորարարությունն ու մտավոր սեփականության պաշտպանությունը Հայաստանում:

**Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2,
Երևան և Լյու Յոքո**

Առցանց համակարգերը և ՄՍԳ-ն զարգացած երկրների մտավոր սեփականության գերատեսչությունների համակարգերին համապատասխանեցնելու համար խորհուրդ ենք տալիս կատարել հետևյալ փոփոխությունները:

Առաջարկություն Ա. ՄՍԳ կայքի լեզվական բոլոր տարբերակներում բովանդակության համապատասխանության ապահովում: Այս միջոցը կկանխի թյուրիմացությունները և հստակ ուղեցույց կապահովի բոլոր հայտատուների համար՝ անկախ նրանց լեզվի իմացության մակարդակից:

Առաջարկություն Բ. առաջարկել հայտի հետ կապված ձևաթղթերը մի քանի լեզուներով՝ ներառյալ անգլերեն և ռուսերեն՝ հայտատուների ավելի լայն շրջանակի կարիքները բավարարելու և օտարերկրյա հայտատուների համար դիմելու գործընթացը հեշտացնելու համար:

Առաջարկություն Գ. ապահովել հայտի հետ կապված ձևաթղթերի առցանց լրացվող տարբերակներ՝ գործընթացը պարզեցնելու և վարչական բեռը նվազեցնելու համար ինչպես հայտատուների, այնպես էլ ՄՍԳ-ի աշխատակիցների համար:

Առաջարկություն Դ. ինքնության ստուգման հին համակարգը փոխարինել ավելի ժամանակակից, օգտագործման համար հարմար լուծմամբ, ինչպիսին է գրանցումը, որին հաջորդում է էլեկտրոնային փոստով կամ բջջային հեռախոսով երկու գործոնով նույնականացումը:

Առաջարկություն Ե. պարբերաբար թարմացնել և կատարելագործել ՄՍԳ կայքը, որպեսզի այն մնա օգտատիրոջ համար հարմար և մատչելի՝ արտացոլելով լավագույն փորձը և տեխնոլոգիական առաջընթացը:

Այս փոփոխությունների ներդրումը ոչ միայն կբարելավի ՄՍԳ-ի առցանց համակարգերն ու գործածությունը, այլև կբարձրացնի նրա հեղինակությունն ու մրցունակությունը մտավոր սեփականության համաշխարհային շուկայում, ինչը, ի վերջո, ավելի շատ հայտատուներ կներգրավի և կնպաստի Հայաստանում նորարարությունների իրականացմանը:

**ԵՆԹԱՀԱՐՅ 2.3 – ՄՏԱՎՈՐ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱՍԵՆՑԱԿ (ԱՅՍՈՒՀԵՏ՝ ՄՍԳ)
ՀԱՅՏԵՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՄԱՆ ԵՎ ԳՈՐԾԻ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿԻ ՍՏՈՒԳՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ**

Դիտարկվել է, որ ՄՍԳ-ի արտոնագրերի կամ ապրանքային նշանների ստացման գործընթացի ողջ ընթացքում հայտի կարգավիճակը ստուգելու և հայտի ընթացքին

**Հայ Իրաւաբանական Միութեան Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի զեկույց թիվ 2,
Երևան և Լյու Յոքք**

հետևելու համակարգի բացակայությունը կարող է հանգեցնել զգալի անարդյունավետության և խնդիրների ինչպես ՄՍԳ-ի, այնպես էլ պոտենցյալ/հավանական հայտատուների համար, հատկապես օտարերկրյա հայտատուների, ովքեր կարող են անձանոթ լինել տեղական գործընթացներին և լեզվին: Մենք նաև նկատեցինք, որ ՄՍԳ -ի արտոնագրերի կամ ապրանքային նշանների հայտերի քննության ընթացքում դրանց կարգավիճակը ստուգելու և հետևելու առցանց համակարգի բացակայությունը կարող է հանգեցնել ՄՍԳ-ի աշխատակիցների վարչական աշխատանքի ավելացմանը, քանի որ նրանք պետք է ձեռքով պատասխանեն դիմումի կարգավիճակի վերաբերյալ հարցումներին: Նման լուրջ ծանրաբեռնվածությունը կարող է դանդաղեցնել հայտերի մշակման ընդհանուր ժամանակը՝ պոտենցյալ վնաս հասցնելով Հայաստանի նորարարական էկոհամակարգի մրցունակությանը: Ավելին, հայտատուները կարող են բախվել անորոշության և հիասթափության քրեական հետապնդման գործընթացում թափանցիկության և հաղորդակցության բացակայության պատճառով, ինչը կարող է խանգարել նրանց մտավոր սեփականության պաշտպանության հասնելու հարցում:

Ի հակադրություն վերոգրյալի՝ մտավոր սեփականության շատ ազգային և տարածաշրջանային գերատեսչություններ հաճախ ունենում են առցանց համակարգեր, որոնք հայտատուներին թույլ են տալիս ստուգել իրենց հայտերի կարգավիճակը և հետևել դրանց ընթացքին՝ գործընթացի ցանկացած փուլում:

Օրինակ՝

1. Միացյալ Նահանգների արտոնագրերի և ապրանքային նշանների գրասենյակ (այսուհետ՝ ՄՆԱԱԳ):
 - a. ՄՆԱԱԳ-ի արտոնագրային հայտերի տեղեկատվության որոնման համակարգը (<https://www.uspto.gov/patents-application>) թույլ է տալիս հայտատուներին հետևել իրենց արտոնագրային հայտերի կարգավիճակին և հասանելիություն ստանալ դատական վարույթին վերաբերող փաստաթղթերին: Նման թափանցիկությունն օգնում է հայտատուներին լինել իրազեկված և կառավարել իրենց ակնկալիքները իրենց դիմումների վերաբերյալ որոշում ստանալու ժամկետների առնչությամբ:
2. ՄՆԱԱԳ-ի արտոնագրային կենտրոնն (<https://patentcenter.uspto.gov/>) ապահովում է վեր հասանելիություն հանրային և ընթացիկ արտոնագրային տեղեկատվությանը ներքին արտոնագրային հայտերի որոնման և մշտադիտարկման համակարգին: Սա հեշտացնում է հայտերին հետևելու գործընթացը արտոնագրի հաստատման ընթացքում:

**Հայ Իրաւաբանական Միութեան Մտավոր սեփականութեան (ՄՍ) օրենսդրութեան
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2.
Երևան և Նյու Յորք**

3. Եվրոպական արտոնագրային գրասենյակ (ԵԱԳ): Եվրոպական արտոնագրային ռեգիստրը ԵԱԳ (<https://www.epo.org/searching-for-patents/helpful-resources/register.html>) տեղեկատվություն է տրամադրում Եվրոպական արտոնագրային հայտերի և դրամաշնորհների կարգավիճակի վերաբերյալ՝ ներառյալ մանրամասներ՝ քրեական հետապնդման/ դատական գործընթացի վերաբերյալ: Գրանցամատյանն օգնում է հայտատուներին տեղեկացված լինել իրենց հայտերի ընթացքից՝ նվազեցնելով ԵԱԳ-ի աշխատակիցների հետ անմիջական շփման անհրաժեշտությունը:
4. Ճապոնական արտոնագրային գրասենյակ (ՃԱԳ): ՃԱԳ արդյունաբերական սեփականութեան թվային գրադարանը (<https://www.jpo.go.jp/e/resources/ipdl.html>) թույլ է տալիս օգտատերերին որոնել և ստանալ արտոնագրային հայտերի վերաբերյալ տեղեկատվություն՝ ներառյալ դրանց կարգավիճակը և դրանց հետ կապված փաստաթղթերը: Նման թափանցիկությունը բարելավում է արդյունավետությունը և պարզեցնում հայտի ներկայացման գործընթացը ինչպես ՃԱԳ-ի, այնպես էլ հայտատուների համար:

Բացի այդ, հետխորհրդային փոքր երկրները, ինչպիսիք են Էստոնիան և Վրաստանը, նույնպես հաջողությամբ ստեղծել են առցանց համակարգեր իրենց մտավոր սեփականութեան գերատեսչությունների համար՝ վերացնելով այն խնդիրները, որոնք այժմ ծառացած են ՄՍԳ-ի առջև: Էստոնիայի արտոնագրային գերատեսչությունը, օրինակ, առաջարկում է էլեկտրոնային ծառայությունների հարթակ, որը թույլ է տալիս օգտատերերին հայտեր ներկայացնել, հետևել դրանց ընթացքին և ստանալ հասանելիություն վերաբերելի տեղեկատվությանը: Նմանապես, Վրաստանի մտավոր սեփականութեան ազգային կենտրոնը՝ Սաքպատենտին, տրամադրում է առցանց հարթակ էլեկտրոնային ծառայությունների համար՝ ներառյալ հայտերին հետևելը և մտավոր սեփականութեան տվյալների բազաներին հասանելիությունը:

ՄՍԳ առցանց համակարգերը միջազգային ճանաչում ունեցող մտավոր սեփականութեան գերատեսչությունների ստանդարտներին հասցնելու համար խորհուրդ ենք տալիս կատարել հետևյալ փոփոխությունները:

Առաջարկություն Ա. մշակել և ներդնել առցանց հայտերին հետևելու համակարգ, որը հայտատուներին հնարավորություն է տալիս հետևել իրենց դիմումների կարգավիճակին և հասանելիություն ստանալ համապատասխան փաստաթղթերին դատական վարույթի ողջ ընթացքում: Այս համակարգը պետք է հասանելի լինի ինչպես ներքին, այնպես էլ արտաքին հայտատուների համար և

**Հայ Իրաւաբանական Միութեան Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2.
Երևան և Լյու Յոք**

պետք է հասանելի լինի մի քանի լեզուներով, որպէսզի ապահովի դրա հեշտ օգտագործումը,

Առաջարկություն Բ. այս համակարգի ինտեգրումը գոյություն ունեցող ՄՍԳ առցանց ենթակառուցվածքին՝ օգտատիրոջ համար սահուն փորձ ապահովելու և ՄՍԳ-ի անձնակազմի ձեռքով միջամտության անհրաժեշտությունը նվազեցնելու համար,

Առաջարկություն Գ. ապահովել անձնակազմի ուսուցում և համակարգի սպասարկում՝ թարմացված, անվտանգ և արդյունավետ համակարգի շարունակական ապահովման նպատակով:

Այս փոփոխություններն իրականացնելով՝ ՄՍԳ-ն կարող է բարձրացնել մտավոր սեփականության հայտերի ներկայացման գործընթացի թափանցիկությունն ու արդյունավետությունը՝ դրանով իսկ նպաստելով արտոնագրերի և ապրանքային նշանների պահպանության հայտերի թվի ավելացմանը և խթանելով տեխնոլոգիական զարգացումը և բիզնես ներդրումները Հայաստանում:

**ԵՆԹԱՀԱՐՅ 2.4 - ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՅՏԵՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵԼԻՄ ԻՆՔՆՈՒԹՅԱՆ
ՍՏՈՒԳՄԱՆ ԵՎ ԹՎԱՅԻՆ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ**

Վերանայման և վերլուծության արդյունքում պարզեցինք, որ Մտավոր սեփականության գրասենյակի (այսուհետ՝ ՄՍԳ կամ Գրասենյակ) էլեկտրոնային դիմումների համակարգն ունի հետևյալ խնդիրները. (i) այն պահանջում է օգտագործել քարտի հին նմուշ ընթերցող սարք և հայկական նույնականացման քարտ՝ օգտատիրոջ ինքնությունը հաստատելու և էլեկտրոնային ստորագրությամբ փաստաթղթեր ներկայացնելու համար, (ii) առանց այս սարքն օգտագործելու կամ առանց նույնականացման քարտի՝ կայքի՝ հայտներկայացնելու հատվածի մուտքն արգելված է, (iii) շատ մարդիկ չունեն մուտք էլեկտրոնային ՄՍԳ; (iv) պոտենցյալ հայտատուներից շատերը, հատկապես օտարերկրյա հայտատուները, կարող են չունենալ ՀՀ քաղաքացու նույնականացման քարտ: Էկոնոմիկայի նախարարության ղեկավարությունն առաջարկել է օգտագործել էլեկտրոնային հարցումների հարթակը՝ ՄՍԳ-ի հետ հաղորդակցվելու և հայտեր ներկայացնելու համար՝ ՄՍԳ կայքը օգտագործելու փոխարեն՝ որպես ժամանակավոր լուծում: Սա առաջարկվել է որպես ժամանակավոր միջոց, քանի դեռ ջանքեր են գործադրվում՝ վերլուծություն նախաձեռնելու, կառավարական համակարգերի ամբողջական վերակառուցման և թվայնացման ծրագրեր մշակելու ուղղությամբ: 2023 թվականի մարտին Էկոնոմիկայի նախարարությունն այս հանձնաժողովին փոխանցեց,

**Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2,
Երևան և Նյու Յորք**

որ փոխվարչապետի գրասենյակը, համագործակցելով Կենտրոնական բանկի հետ, նախաձեռնել է պետական համակարգերի հնարավոր արդիականացման վերաբերյալ քննարկումներ՝ խորհրդատվական ընկերության առաջարկությունների հիման վրա: Այնուամենայնիվ, սա գրելու պահին անորոշ է, թե արդյոք ՄՍԳ-ն և դրա համակարգերն ընդհանրապես կներառվեն առաջարկություններում: Հատկանշական է, որ առաջարկվող էլեկտրոնային հարցումների համակարգը հնարավորություն է տալիս ուղարկել նամակ/դիմում՝ կից PDF ֆայլերի հետ միասին: Չնայած PDF-ը ներբեռնելուց առաջ կարող է կիրառվել թանաքային կամ էլեկտրոնային ստորագրություն, անհասկանալի է մնում, թե ստորագրության տարբերակներից յուրաքանչյուրն ինչ իրավական ուժ կունենա ՄՍԳ-ում արտոնագրային/ապրանքային նշանի հայտի հաստատման կամ հայտատուի ինքնության ստուգման գործընթացներում: Ավելին, չկա ոչ մի տարբերակ էլեկտրոնային հարցումների համակարգի, որը թույլ կտա ներկայացված հայտը կապել համապատասխան պետական տուրքի/հայտի մշակման վճարների հետ: Նույնիսկ եթե հայտը վճարին կապելու միջոց լիներ, էլեկտրոնային վճարումների համակարգը չի կարող օգտագործվել օտարերկրյա իրավաբանական անձանց կողմից, քանի որ այն պահանջում է մուտքագրել Հայաստանի հարկ վճարողի հաշվառման համարը, որն օտարերկրյա իրավաբանական անձինք կարող են և չունենալ:

Ըստ այդմ, Հայաստանի ՄՍԳ էլեկտրոնային հայտերի ներկայացման համակարգի հետ կապված վերոհիշյալ կարևոր խնդիրները կարող են զգալի խնդիրներ առաջացնել ՄՍԳ-ների և պոտենցյալ հայտատուների, հատկապես օտարերկրյա հայտատուների համար, ովքեր ձգտում են ստանալ մտավոր սեփականության պաշտպանություն Հայաստանում: Ներկայիս համակարգի կախվածությունը հնացած տեխնոլոգիաներից, մուտքի սահմանափակող պահանջները և ստորագրության տարբերակների ոչ միանշանակ իրավական հետևանքները՝ զուգորդված օտարերկրյա իրավաբանական անձանց համար վճարումների մշակման տարբերակների բացակայությամբ, խոչընդոտում են ՄՍԳ առցանց ենթակառուցվածքի արդյունավետ գործունեությանը:

Այս խնդիրները կարող են բերել մի շարք մարտահրավերների՝ ՄՍԳ-ի և հավանական հայտատուների համար:

1. Սահմանափակ մատչելիություն. հարթակ մուտք գործելու համար ՀՀ քաղաքացու նույնականացման քարտ և քարտ կարդացող սարք ունենալու պահանջը կարող է բացառել պոտենցյալ օտարերկրյա հայտատուների կողմից պաշտպանության դիմելը և խոչընդոտներ հարուցել տեղական հայտատուների համար, ովքեր չունեն անհրաժեշտ սարքավորումը կամ քարտը:

**Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2,
Երևան և Լյու Յոքո**

2. Հետևանքների որոշակիության բացակայություն. ներկայացված փաստաթղթերի ստորագրության տարբերակների իրավական հետևանքների վերաբերյալ հստակության բացակայությունը կարող է շփոթություն և անորոշություն ստեղծել հայտատուների համար՝ հանգեցնելով ձգձգումների և լրացուցիչ ծախսերի՝ ՄՍԳ պահանջներին համապատասխանությունն ապահովելու նպատակով:

3. Վճարման կազմակերպման հետ կապված դժվարություններ. Հարկ վճարողի հաշվառման համարանիշ (այսուհետ՝ ՀՎՀՀ) պահանջի պատճառով օտարերկրյա իրավաբանական անձանց կողմից էլեկտրոնային վճարումների համակարգից օգտվելու անկարողությունը կարող է օտարերկրյա հայտատուներին հետ պահել Հայաստանում մտավոր սեփականության պաշտպանության համար դիմելուց, ինչը, ի վերջո, կսահմանափակի երկրի միջազգային մրցունակությունը նորարարության և մտավոր սեփականության ոլորտում:

Մտավոր սեփականության (այսուհետ՝ ՄՍ) ազգային և տարածաշրջանային շատ գերատեսչություններ հաճախ ունենում են ավելի լավ պարզեցված և օգտատիրոջ համար հարմար առցանց համակարգեր, որոնք լուծում են այդ խնդիրները: Օրինակ՝

1. Միացյալ Նահանգների արտոնագրերի և ապրանքային նշանների գրասենյակ (այսուհետ՝ ՄՆԱԱԳ). ՄՆԱԱԳ-ի առցանց համակարգերը, ինչպիսիք են էլեկտրոնային հայտերի ներկայացման համակարգը և էլեկտրոնային ապրանքային նշանների հայտերի համակարգը, հայտատուներին թույլ են տալիս էլեկտրոնային եղանակով ներկայացնել հայտերն ու փաստաթղթերն առանց մասնագիտացված սարքավորումների կամ նույնականացման քարտերի անհրաժեշտության: ՄՆԱԱԳ-ն ընդունում է նաև թվային ստորագրություններ՝ նվազեցնելով ներկայացված փաստաթղթերում ստորագրությունների իրավական հետևանքների հետ կապված անորոշությունը:

2. Եվրոպական արտոնագրային գրասենյակ (այսուհետ՝ ԵԱԳ). ԵԱԳ-ի առցանց հայտերի ներկայացման համակարգը թույլ է տալիս հայտատուներին արտոնագրային հայտեր ներկայացնել էլեկտրոնային եղանակով՝ անկախ նրանց քաղաքացիությունից՝ կամ գտնվելու վայրից: ԵԱԳ-ն ընդունում է նաև թվային ստորագրություններ՝ ապահովելով ներկայացված բոլոր փաստաթղթերի հետևողական համապատասխանությունն իրավական պահանջներին: Բացի այդ, ԵԱԳ-ն տրամադրում է վճարների կատարման առցանց համակարգ, որն խթանում է վճարման տարբեր եղանակների օգտագործումը՝ ներառյալ վարկային քարտերը, ինչն այն հասանելի է դարձնում օտարերկրյա իրավաբանական անձանց համար:

**Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2,
Երևան և Նյու Յորք**

Այս խնդիրները ավելի լավ հասկանալու համար ՄՍԳ համակարգերն ուսումնասիրվել են նաև հետխորհրդային այլ փոքր երկրներում, որոնք հաջողությամբ հաղթահարել են նմանատիպ խնդիրներ: Այնպիսի երկրներ, ինչպիսիք են Էստոնիան և Վրաստանը, զգալի առաջընթաց են գրանցել առցանց ՄՍԳ համակարգերի արդիականացման գործում՝ արժեքավոր տեղեկություններ տրամադրելով ՄՍԳ-ի առջև ծառացած խնդիրների հնարավոր լուծումների վերաբերյալ:

1. Էստոնիա. Էստոնիայի արտոնագրային գրասենյակը հաջողությամբ ներդրել է հուսալի և օգտագործման համար հարմար առցանց հարթակ, որն առաջարկում է այնպիսի ծառայություններ, ինչպիսիք են էլեկտրոնային հայտերի ներկայացումը, վճարումը և հայտերի ընթացքի վերահսկումը: Էստոնիայում նույնականացման հնացած մեթոդները փոխարինվել են անվտանգ և գլոբալ համակարգերով՝ դրանք հասանելի դարձնելով ինչպես ներքին, այնպես էլ օտարերկրյա հայտատուների համար: Էստոնիայի հաջողությունը կարելի է բացատրել թվային ենթակառուցվածքների զարգացման առաջնահերթությամբ և պետական հաստատությունների կողմից ուժեղ աջակցությամբ:
2. Վրաստան. Վրաստանի մտավոր սեփականության ազգային կենտրոնը (Սաքպատենտի) ներդրել է համապարփակ առցանց համակարգ, որը թույլ է տալիս հեշտությամբ ներկայացնել հայտեր, վճարել դրանց համար և հետևել դրանց ընթացքին: Վրաստանում պարզեցվել են վավերացման գործընթացները ինչպես վրացի, այնպես էլ օտարերկրյա հայտատուների համար՝ ապահովելով անխափան օգտագործում բոլոր օգտատերերի կողմից: Առցանց համակարգը գործում է մի քանի լեզուներով և տրամադրում է հստակ ուղեցույցներ՝ իրավական պահանջների վերաբերյալ, ինչը օգնել է բարելավել Վրաստանի մտավոր սեփականության համակարգի մատչելիությունն ու թափանցիկությունը:

Այս օրինակների հիման վրա ՄՍԳ էլեկտրոնային դիմումի համակարգի բարելավման նպատակով առաջարկում ենք:

Առաջարկություն Ա. Նույնականացման անվտանգ կամարգի կիրառում. Փոխարինել քարտ ընթերցող սարքին և նույնականացման քարտին ներկայացվող պահանջները նույնականացման ավելի հուսալի և համընդհանուր համատեղելի մեթոդով: Կիրառել օգտատիրոջ անուն-զադտնաբառ անվտանգ համակցություններ կամ երկու գործոնով նույնականացում, որը կարող է

**Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՄ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2,
Երևան և Լյու Յոք**

հեշտությամբ գործածվել ինչպես ներքին, այնպես էլ օտարերկրյա հայտատուների կողմից:

Առաջարկություն Բ. Էլեկտրոնային փաստաթղթերի ներկայացման պարզ գործընթաց. Պարզեցնել էլեկտրոնային փաստաթղթերի ներկայացման գործընթացը՝ ներառյալ հայտերը և ուղեկցող փաստաթղթերը՝ առանց մասնագիտացված սարքավորումների անհրաժեշտության: Հարմարեցնել ՄՄԳ համակարգը փաստաթղթերի տարածված ձևաչափերի կիրառման համար, ինչպիսիք են, օրինակ PDF-ը, և թույլ տալովային ստորագրությունների տարածված և ընդունելի տարբերակների կիրառությունը՝ ապահովելու համար, որ ներկայացված բոլոր փաստաթղթերը հետևողականորեն համապատասխանեն օրենսդրության պահանջներին,

Առաջարկություն Գ. Ստորագրության տարբերակների իրավական հետևանքների հստակեցում՝ e-request հարթակի ժամանակավոր տարբերակի կիրառման պայմաններում: Մշակել հստակ ուղեցույցներ և դրույթներ էլեկտրոնային հարցումների հարթակի միջոցով ներկայացված փաստաթղթերի համար ստորագրության տարբեր տարբերակների իրավական հետևանքների վերաբերյալ: Տեղեկատվություն տրամադրում ՄՄԳ-ի կայքի կամ էլեկտրոնային հարցումների հարթակի, ինչպես նաև հայտի ներկայացման գործընթացի վերաբերյալ՝ համոզվելու համար, որ հայտատուները հասկանում են ստորագրության իրենց ընտրած մեթոդի պահանջներն ու հետևանքները:

Առաջարկություն Դ. Անցում ներառական առցանց վճարումների համակարգի. Գործարկել առցանց վճարումների համընդհանուր համակարգ, որը հնարավորություն է ստեղծում է վճարման տարբեր եղանակների կիրառման համար՝ ներառյալ վարկային քարտերը, միջազգային բանկային փոխանցումները և վճարման այլ հանրաճանաչ եղանակները: Համոզվել, որ օտարերկրյա իրավաբանական անձինք կարող են վճարել հայտերի համար՝ առանց ՀՎՀՀ պահանջելու:

Իրականացնելով այս կոնկրետ փոփոխությունները՝ ՄՄԳ-ն կարող է զգալիորեն բարելավել էլեկտրոնային հայտերի ներկայացման իր համակարգը՝ այն դարձնելով ավելի մատչելի, արդյունավետ և գրավիչ ինչպես ներքին, այնպես էլ օտարերկրյա հայտատուների համար, ովքեր ձգտում են պաշտպանել մտավոր սեփականությունը Հայաստանում: Այս արդիականացումը կբարձրացնի Հայաստանի միջազգային մրցունակությունը նորարարության և մտավոր սեփականության ոլորտում և ցույց կտա երկրի հանձնառությունը՝ աջակցելու գյուտարարներին և ստեղծագործողներին ամբողջ աշխարհում:

**Հայ Իրաւաբանական Միութեան Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2,
Երևան և Լյու Յորք**

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Մտավոր սեփականության ազգային համակարգերի հզորությունն ու արդյունավետությունը կենսական դեր են խաղում նորարարության, ստեղծարարության և տնտեսական աճի խթանման գործում: Ընդունելով դա՝ Հայ Իրաւաբանական Միութեունը հաստատական է Հայաստանի ամենաարժեքավոր ակտիվներից մեկի՝ իր աշխատակիցների ստեղծարարության և նորարարության մեջ արմատավորված անկրկնելի ակտիվի զարգացման և հզորացման հանձնառության հարցում: Այս հանձնառության օրինակ են Մտավոր սեփականության/ Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների հանձնաժողովի (այսուհետ՝ ՄՍ/ՏՏ հանձնաժողով կամ Հանձնաժողով) ակտիվ ջանքերը, որն անխոչընդոտ աշխատում է Հայաստանի երկակի նպատակների իրականացման ուղղությամբ՝ հարգել նրա հարուստ ժառանգությունը և հաստատվել որպես մտավոր սեփականության ոլորտում համաշխարհային նշանավոր խաղացող: Դիտարկելով և կատարելագործելով ՄՍԳ տեխնոլոգիական ենթակառուցվածքները և առցանց համակարգերը՝ Հայաստանը պատրաստ է բացահայտել իր հսկայական ներուժը՝ ապահովելով բարգավաճ ապագա գալիք սերունդների համար:

**Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրառկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2,
Երևան և Լյու Յոքո**

**ՀԱՐՑԱԴՐՈՒՄ 3.0 ԴԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՈՐԱԿԱՎՈՐՄԱՆ/ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ
ԵՎ ՄՏԱՎՈՐ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ (ԱՅՍՈՒՀԵՏ՝ ՄՍ) ՀԱՐՑԵՐԻ ՆՐԲՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՆԿԱՏՄԱՄԲ ԶԳԱՅՈՒՆՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ**

ՀԱՄԱՌՈՏ ԱԿՆԱՐԿ

Կրթության տեսանկյունից Հայաստանի համալսարանների մեծ մասը ներկայումս իրավաբաններին առաջարկում է մտավոր սեփականության ընդհանուր ընտրովի դասընթաց: Չկա դատավորների պարտադիր վերապատրաստում մտավոր սեփականության իրավունքները և դրանց առնչվող փորձհասկանալու համար: Չկա հստակ պահանջ, թե ով կարող է քննել մտավոր սեփականության իրավունքների վերաբերյալ գործը:

Ինչ վերաբերում է գործերը կոնկրետ դատավորներին հանձնելուն, ապա պաշտոնական համակարգ գոյություն չունի: Դատավորի փորձը կարող է անուղղակիորեն հաշվի առնվել գործերը նրան հանձնելիս, բայց դա պարտադիր չէ: Մա հանգեցնում է նրան, որ գործերը փոխանցվում են չվերապատրաստված դատավորների, ովքեր իրենց կարիերայի ընթացքում մտավոր սեփականության իրավունքի կամ իրավունքների ոլորտում որևէ կրթություն չեն ունեցել: Գիտելիքների նման պակասը հանգեցնում է դատական ակտերի, որոնք բավարար չափով չեն պաշտպանում ՄՍ-ի սեփականատիրոջ իրավունքները կամ ընթացակարգերի, որոնք անկանխատեսելի և անարդյունավետ են՝ ծախսերի, ժամանակի և ամենակարևորը, ՄՍ-ի իրավունքների պաշտպանության առումով:

Նախկինում՝ մինչև 2021 թվականը, գործերը բաշխվում էին համակարգչային ավտոմատացված համակարգի միջոցով: Այս համակարգը Հայաստանում այլևս չի օգտագործվում, և բոլոր գործերը ձեռքով են բաշխվում: Գործերի ձեռքով բաշխման այս գործընթացն իրականացվում է տարածաշրջանային կամ տեղական դատավորների կողմից:

Համեմատության համար նշենք, որ մտավոր սեփականության դատարաններ ստեղծելու գլոբալ միտում կա¹: Բացի այդ, ԱՄՆ-ում գոյություն ունեն արտոնագրերի փորձնական ծրագիր, որը ստեղծվել էր Կոնգրեսի կողմից և ուղղված էր արտոնագրային գործեր քննող դատավորների վերապատրաստմանը²: Հատկանշական է, որ դատավորների առկայությունը, որոնք մասնագիտանում են այնպիսի ոլորտներում, որոնք պահանջում

¹ Jacques de Werra, A closer look at specialized intellectual property courts Wipo.int (2019), https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2019/03/article_0005.html (last visited May 15, 2022).

² Matthew Bultman, Pilot Program's End Likely to Affect Where Patent Owners Sue News.bloomberglaw.com (2021), <https://news.bloomberglaw.com/ip-law/pilot-programs-end-likely-to-affect-where-patent-owners-sue> (last visited May 15, 2022).

**Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2,
Երևան և Նյու Յորք**

Են փորձագիտական գիտելիքներ, ինչպիսիք են մտավոր սեփականության իրավունքը, իսկապես հանգեցնում է հետևողականության և կանխատեսելիության մակարդակի աճի³: Հայաստանում մեկ այլ մարտահրավեր է լինելու ապահովելը, որ դատավորները ոչ միայն կրթվեն մտավոր սեփականության իրավունքի ոլորտում, այլև ավելի զգայուն լինեն մտավոր սեփականության իրավունքների նկատմամբ, քանի որ, կարծես, մտավոր սեփականության իրավունքները Հայաստանում չեն դիտարկվում որպես մի բան, որը պետք է խստորեն կարգավորվի կամ պաշտպանվի:

ԳՈՅՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՆԵՅՈՂ ԿԱՆՈՆՆԵՐՆ ՈՒ ՕՐԵՆՔՆԵՐԸ ԵՎ ՀԱՐՑԸ ՔՆՆԱՐԿԵԼՈՒ ՀԻՄՔԵՐԸ

Ներկայումս ՀՀ-ում չկան օրենսդրական նախագծեր, որոնք կվերաբերեն վերոնշյալ հարցերին: Այնուամենայնիվ, գուցե օրենսդրական լուծումը միակ տարբերակը չէ, որը Հայաստանի դատական համակարգն ունի: Օրինակ՝ իրավական կրթության ընթացքում մտավոր սեփականության դասերին սկզբնապես հատուկ ուշադրություն դարձնելը կարող է մեծապես օգնել բուն հարցի վերաբերյալ իրազեկվածության բարձրացմանը:

Իրավաբանական կրթությունը պետք է ընդգծի մտավոր սեփականության իրավունքների կարևորությունը և պետք է հանրայնացնի դրանց վերաբերյալ պատկերացումները՝ կազմակերպելով սեմինարներ, դասընթացներ կամ միջոցառումներ սկսնակ ընկերությունների և այլ ձեռնարկատերերի համար, որտեղ վերջիններս կարող են արժեքավոր տեղեկություններ գտնել իրենց մշակածի կամ իրենց սեփականության նկատմամբ ՄՍ իրավունքների մասին:

ԱՌԱՋԱՐԿՎՈՂ ԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐ

Առաջարկություն Ա. կրթական սեմինարների և դասախոսությունների կազմակերպում գործող դատավորների համար:

- (i) Հայաստանում ՄՍ իրավունքների վերաբերյալ ընդհանուր իրազեկվածության բարձրացման և դրանց ապահովման համար պետք է իրականացվեն կրթական միջոցառումներ, որոնք կարող են հանգեցնել Հայաստանում ՄՍ իրավունքների պաշտպանության ներկա վիճակի բարելավմանը:

³ Eli Mazour, Clause 8 Podcast: Professor Tim Hsieh Explains the Benefits of Judge Shopping IPWatchdog.com | Patents & Patent Law (2022), <https://www.ipwatchdog.com/2022/04/21/clause-8-professor-tim-hsieh-benefits-judge-shopping/id=148573/> (last visited May 15, 2022).

**Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի զեկույց թիվ 2,
Երևան և Նյու Յորք**

**Առաջարկություն Բ. ապահովել ՄՍ իրավունքների վերաբերյալ կրթության
մատչելիությունը և կիրառումը վաղ փուլերում**

- (i) իրավաբան ուսանողների համար պետք է հասանելի լինեն դասընթացներ և սեմինարներ, որոնք հիմնականում նվիրված են մտավոր սեփականության իրավունքներին և օրենսդրությանը: Նման դասընթացները վերջերս շատ տարածված են ԱՄՆ-ում, ինչը ՄՍ-ն դարձնում է իրավաբան ուսանողների կողմից հաճախ ընտրվող ուղղություններից մեկը:
- (ii) ըստ էության, դա հանգեցնում է ընդհանուր գիտելիքների և իրազեկվածության բարձրացմանը ՄՍ-ի վերաբերյալ:

**Առաջարկություն Գ. ՀՀ հանրային իրազեկության բարձրացում ՄՍ
իրավունքների և դրանց կիրարկման հարցերի վերաբերյալ.**

- (i) պետք է կազմակերպվեն տարբեր միջոցառումներ և սեմինարներ հանրության համար: Բացի այդ, պետք է անցկացվեն սեմինարներ, դասընթացներ կամ միջոցառումներ, որոնք հատուկ կազմակերպված են սկսնակ ընկերությունների և ձեռնարկատերերի համար, որտեղ վերջիններս կարող են արժեքավոր տեղեկություններ գտնել իրենց մշակածի կամ իրենց սեփականության նկատմամբ ՄՍ իրավունքների մասին:
- (ii) այն կարող է գործարարներին վստահություն հաղորդել Հայաստանում նոր պրոդուկտներ ստեղծելու և զարգացնելու հարցում, ինչը, ի վերջո, կօգնի Հայաստանին տնտեսապես աճել:

**Առաջարկություն Դ. ծրագրի մշակում, որը կկենտրոնանա գործերը
մասնագիտացված դատավորներին փոխանցելու վրա**

- (i) նման ծրագիրը պետք է ներառի անհրաժեշտ կրթության մատչելիությունը: Դատավորները կկարողանան ներգրավել գործավարների/օգնականների, ովքեր մասնագիտանում են մտավոր սեփականության իրավունքի ոլորտում: Պետք է լինի տարեկան զեկույց, որն ամփոփում է ծրագրին մասնակցող և չմասնակցող դատարանների միջև եղած տարբերությունները:

**Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2.
Երևան և Լյու Յոքո**

**ՀԱՐՑԱԴՐՈՒՄ 4.0 ՄԱՔՍԱՅԻՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԻ ԹԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ**

ԱԿՆԱԼԿ

Հայաստանի մաքսային ընթացակարգերի հիմնական թերություններից մեկը ժամանակի հետ է կապված: Առգրավելու մասին ծանուցագրին պատասխանելու ժամկետը կազմում է ընդամենը երեք օր և միայն 10 աշխատանքային օր դատարան բողոք ներկայացնելու համար (10 աշխատանքային օր [երկարաձգված ժամկետ])՝ բողոքը ընդունելու/քննելու և նախնական միջոցների վերաբերյալ դատական որոշում ստանալու համար, որը մաքսային մարմիններում հետագա գործողությունների համար կասեցման հիմք կհանդիսանա): Մա ոչ միայն բավարար չէ, այլև մեծապես նպաստում է մաքսային հսկողության և առգրավումների ընդհանուր գերբեռնվածությանը և է՛լ ավելի է ծանրացնում առանց այն էլ ծանրաբեռնված դատական համակարգը: Հետևաբար, առաջարկվում են ընթացակարգերի իրականացման փոփոխված ժամկետներ:

ԵՆԹԱՀԱՐՑ 4.1 - ԳՈՅՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՆԵՑՈՂ ԿԱՆՈՆՆԵՐ ԵՎ ՕՐԵՆՔՆԵՐ

Պատմականորեն Հայաստանը որդեգրել է կեղծ ապրանքների ներմուծման նկատմամբ միջազգային մոտեցումը: Սակայն բոլորովին վերջերս Հայաստանն անցում է կատարել տարածաշրջանային մոտեցման, որը թույլ է տալիս արտադրանքն ազատ տարածել, քանի դեռ մտավոր սեփականության իրավատերը չի արգելափակել արտադրանքի մուտքը պետության տարածք: Կարճ ասած՝ նախկինում ապրանքանիշի սեփականատերը կարող էր արգելափակել միայն կեղծ ապրանքները, մինչդեռ այժմ ապրանքանիշի սեփականատերը կարող է արգելափակել այլ երկրներից իրական արտադրանքի ներմուծումը Հայաստան:

Նայելով մեծ պատկերին՝ Հայաստանում մաքսատան առանցքային խնդիրը կիրառումը և կիրարկումն է: Մա, ի թիվս այլ բաների, արտացոլվում է ժամկետների մեջ: Մասնավորապես, մաքսային խնդիրներից մեկն այն է, որ ներմուծումը կարելի է կասեցնել ընդամենը 10 օրով, ինչը տեխնիկապես նախատեսված է ապրանքանիշի սեփականատիրոջ կողմից դատարան դիմելու և բողոք ներկայացնելու համար: Բայց գործնականում այդ ժամկետը, մեղմ ասած, բավարար չէ, հատկապես հաշվի առնելով, որ դատարանները ծանրաբեռնված են:

Ընդհանուր առմամբ, կեղծ ապրանքներ ներմուծելիս սովորաբար տեղի է ունենում հետևյալը՝

**Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2,
Երևան և Նյու Յորք**

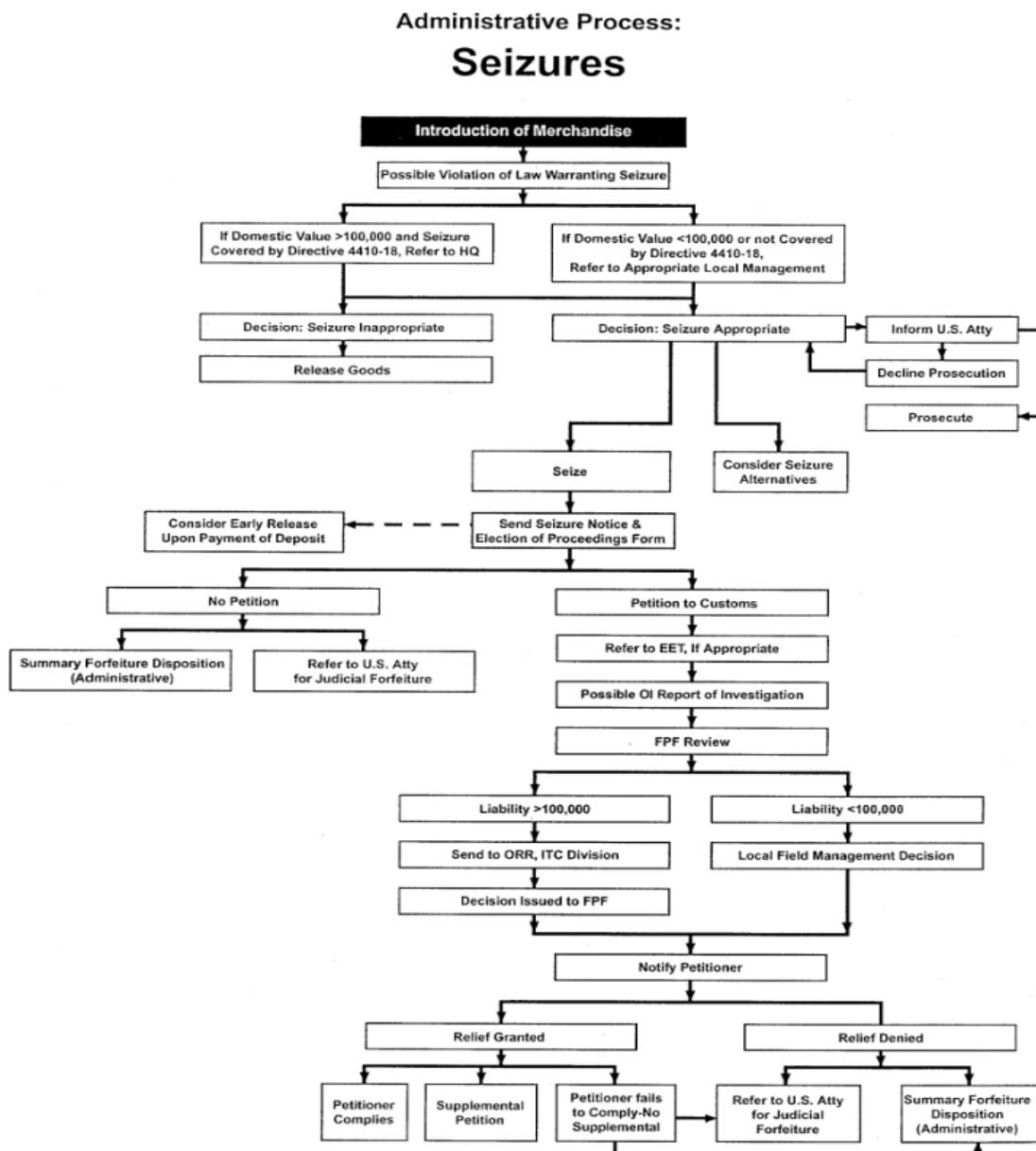
1. Ապրանքային նշանի սեփականատերը ապրանքային նշանը գրանցում է մաքսատանը մինչև 2 տարի ժամկետով:
2. Երբ մաքսային ծառայողները հայտնաբերում են կեղծված խմբաքանակը, նրանք տեղեկացնում են ապրանքային նշանի սեփականատիրոջը:
3. Ապրանքային նշանի սեփականատերը երեք օր ունի պատասխանելու համար: Եթե ապրանքանիշի սեփականատերը չպատասխանի, մաքսային մարմինները պարզապես բաց կթողնեն ապրանքը: Սա ակնհայտորեն խնդրահարույց է, քանի որ ապրանքներն, ամենայն հավանականությամբ, կեղծ են և խախտում են մտավոր սեփականության իրավունքները:
4. Այնուամենայնիվ, եթե ապրանքանիշի սեփականատերը պատասխանի երեք օրվա ընթացքում, ապա նա դեռ 10 օր ունի բողոք ներկայացնելու, դատական որոշում ունենալու և դատարանի որոշումը մաքսային մարմիններին հասցնելու համար:

Անվիճելի է, որ այս մեխանիզմը թերի է:

Հայ Իրաւաբանական Միութեան Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2,
Երևան և Կյո Յոքք

ԵՆԹԱՀԱՐՅ 4.2 - ՏԻՊԱՅԻՆ ԻՐԱՎԱՍՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՇՐՋԱՆԱԿ

Միացյալ Նահանգների մաքսային օրենքներն ու ընթացակարգերը, չնայած անկատար են, բայց համարվում են ամուր մոդել:

ԱՄՆ մաքսային և սահմանային պահպանության (այսուհետ՝ ՄՍՊ) ծառայությունը սահմանում է բռնագրավման երկու տեսակ: Առաջինն այն է, երբ օրենքը նախատեսում է գույքի "բռնագրավում", ինչը նշանակում է, որ առգրավված գույքն ի վերջո կդառնա կառավարության սեփականությունը: Երկրորդ դեպքում գույքի վրա արգելանք է դրվում՝

**Հայ Իրավաբանական Միութեան Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2,
Երևան և Նյու Յորք**

դրամական տուգանքի վճարումն ապահովելու համար: Չվճարելու դեպքում գույքը վաճառվում է՝ տուգանքը վճարելու համար, իսկ մնացորդը տնօրինվում է՝ սեփականատիրոջ պահանջներին համապատասխան:

Ինչ վերաբերում է ժամկետներին, ապա Միացյալ Նահանգներում ապրանքային նշանի սեփականատիրոջը տրվում է 30 օր՝ արգելանքին արձագանքելու համար: Արգելադրումից հետո (և վերահսկիչ մարմնի կողմից կալանքը հաստատելուց հետո) երեք օրվա ընթացքում գործը փոխանցվում է տուգանքների, տույժերի և բռնագրավումների վարչությանը: Վերջինս նամակ է ուղարկում խախտումը կատարած անձին և բոլոր մյուս շահագրգիռ կողմերին: Ընդհանուր առմամբ, խախտում կատարած անձը պատասխանելու համար ունի 30 օր (ցանկության դեպքում երկարաձգելու ազատ հնարավորությամբ): Այս պատասխանը միջնորդագիր է ՄՍՊ -ին՝ արգելանքի տակ գտնվող գույքն ազատելու խնդրանքով: Կարևոր է նշել, որ ապրանքային նշանի սեփականատերը նույնպես 30 օր ունի պատասխանելու և միջնորդություն ներկայացնելու համար: Դաշնային կանոնակարգերի օրենսգրքի համաձայն՝ ապրանքային նշանի սեփականատերը նաև 30 օր ունի «ներմուծողին գրավոր համաձայնություն տալու համար», որը թույլ է տալիս առգրավված ապրանքը ներմուծել այն վիճակում, որը ներմուծվել է, կամ դրա արտահանումը, ներմուծումը ապրանքային նշանի ոչնչացումից հետո կամ այլ համապատասխան կարգադրություն: 19 CFR 133.21(g). Մի խոսքով, ապրանքանիշի սեփականատերը բավական ժամանակ ունի գործելու համար:

ԵՆԹԱՀԱՐՑ 4.3 – ԱՌԱՋԱՐԿՎՈՂ ԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐ

Առաջարկություն Ա. Ինչ վերաբերում է ժամկետներին հարցին, ապա ընդհանուր 10-օրյա ժամկետը պետք է երկարաձգվի առնվազն մինչև 30 օր, և հնարավոր է նույնիսկ ավելին: Ընթացիկ առաջարկն այն է, որ այդ նախնական 10 աշխատանքային օրը պահվի որպես ժամանակահատված բացառապես հեղինակային իրավունքի սեփականատիրոջ կողմից հայցադիմումի սկզբնական փուլի համար և թույլ տա, որ մնացած 20 աշխատանքային օրերը ծառայեն որպես բավարար ժամանակահատված՝ դատարանի կողմից հայցադիմումի վերաբերյալ որոշում կայացնելու համար: Դա հնարավորություն կտա դատական որոշում ստանալ նույնիսկ դատական գործընթացների ձգձգումների դեպքում:

(i) այս լրացուցիչ ժամանակը պետք է թույլ տա ապրանքային նշանի

**Հայ Իրավաբանական Միութեան Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2,
Երևան և Նյու Յորք**

սեփականատիրոջը մանրակրկիտ գնահատել կիրառված արգելադրումը, գտնել իրավական ներկայացուցիչ, պատրաստել և ներկայացնել բողոք, հայցի ապահովման նախնական միջոցների վերաբերյալ որոշում կայացնել (կասեցում մինչև դատավարության ավարտը), ստանալ դատարանի վերջնական որոշում և ուղարկել այն համապատասխան մարմիններին: Տասը օրը անգամ մոտ չէ այս ամենի համար պահանջվող բավարար ժամանակին:

- (ii) Առաջարկվող այս լուծման շրջանակներում դատարանները պետք է ներդնեն այնպիսի մեխանիզմ, որը թույլ կտա ավելի արագ լուծել նման պահանջները: Դա կարող է իրագործվել ex parte դիմումի կիրառման միջոցով, երբ սահմանափակ ժամկետի հրատապությունը թույլ կտա կողմին արագ բողոք ներկայացնել և լուծում ստանալ: ԱՄՆ-ում, օրինակ, նման դիմումներն օգտագործվում են այն դեպքում, երբ տեղի է ունենում արտակարգ իրավիճակ, որի դեպքում կարող է առաջանալ անդառնալի վնաս կամ անմիջական վտանգ, եթե դատական ակտը չկատարվի: Այս մեխանիզմը ոչ միայն թույլ կտա ավելի արագ որոշումներ կայացնել և այդպիսով զգալիորեն ուժեղացնել մտավոր սեփականության իրավունքների պաշտպանությունը որպես ամբողջություն, այլ նաև կօգնի բեռնաթափել դատարանները:
- (iii) Այս նպատակով առաջարկում ենք օգտագործել արդեն առկա նախագիծը (հասանելի <https://www.e-draft.am/projects/2145> հղումով), որը կարող է բարելավվել և ընդունվել նույն փաթեթում՝ մաքսային կասեցումը երկարաձգելու համար անհրաժեշտ փոփոխություններով:
 - (a) Այսպիսով, եթե առաջին 10 աշխատանքային օրը տրամադրվում է իրավատիրոջն իր իրավունքները պաշտպանելու համար անհրաժեշտ գործողություններ կատարելու համար, և դա ողջամիտ ժամկետ է դատարան հայց ներկայացնելու համար, ապա երկրորդ 10 աշխատանքային օրը կախված է միայն դատական համակարգից, երբ դատարանը որոշում կկայացնի հայցը դատաքննության ընդունելու և նախնական միջոցներ կիրառելու մասին, որպիսի գործընթացը գործնականում սովորաբար ավելի երկար է տևում (նույնիսկ եթե օրենքով դա պետք է արվի պահանջի ներկայացման պահից 7 օրվա ընթացքում):
 - (b) Առաջարկվող լուծումը (1) կավելացնի այս ժամկետը՝ հասցնելով առնվազն 30 աշխատանքային օրվա՝ սկզբնական 10 աշխատանքային

**Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2.
Երևան և Նյու Յորք**

օրը ևս 20 աշխատանքային օրով երկարաձգելու հնարավորությամբ և (2) կներդնի հատուկ ընթացակարգային մեխանիզմ այս տեսակի դատական հայցերի համար, որոնք ավելի հեշտությամբ կխթանեն նման բողոքների լուծումը, մասնավորապես, հիմքը կարող է լինել արդեն հրապարակված նախագիծը (<https://www.e-draft.am/projects/2145>), որով դատարանը հայցն ընդունում և նախնական միջոցներ է կիրառում՝ հայցը ներկայացնելուց հետո 3 օրվա ընթացքում (7-ի փոխարեն), իսկ վերջնական որոշումը դատարանը կայացնում է 3 ամսվա ընթացքում (անորոշ ժամկետի փոխարեն):

**Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2.
Երևան և Նյու Յորք**

**ՀԱՐՑԱԴՐՈՒՄ 5.0 ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՊԱՏԺԱՄԻՋՈՑՆԵՐԻ
ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՍՏԵՂԾՄԱՆ**

ԱԿՆԱՐԿ

Հայաստանում հեղինակային իրավունքների պաշտպանությանն առնչվող օրենսդրությունը և նորմատիվ ակտերի ներկայիս վիճակը չեն խթանում հեղինակային իրավունքի հայ սեփականատերերին հեղինակային իրավունքների խախտումների գրանցման և հարկադիր կատարման հասնելու հարցում և խոչընդոտում են հեղինակային իրավունքի ոլորտում մասնագիտացած իրավաբանների համար արդյունավետ և բարենպաստ մասնագիտական միջավայրի զարգացմանը: Հեղինակային իրավունքի խախտման դեպքերի վերաբերյալ վերջին գեկույցները կարևորում են ներկայումս հեղինակային իրավունքի խախտման հայցեր հարուցելու գործընթացում պահանջների բացակայությունը և հնարավոր վնասը, որը կարող է վերականգնվել և շնորհվել նման գործողությունների արդյունքում: Դրանք բավարար չեն արդարացնելու մասնագիտական ժամանակի և ջանքերի ծախսը՝ խախտված համարվող իրավունքների արդյունավետ վերականգնումն ապահովելու ուղղությամբ Այս իրավիճակը խոչընդոտում է ազգային և միջազգային շահագրգիռ կողմերի մասնակցության ընդլայնմանը հայկական շուկայում՝ մտավոր սեփականության արժեքավոր ակտիվների պաշտպանության հետ կապված մտահոգությունների պատճառով:

Ըստ այդմ, հետևյալ առաջարկությունները վերաբերում են Մտավոր սեփականության գրասենյակում (այսուհետ՝ ՄՍԳ կամ Գրասենյակ) հեղինակային իրավունքի գրանցման ընթացակարգերի ներդրմանը և մտավոր սեփականության իրավունքների խախտումների համար վնասների և վարչական պատժամիջոցների սահմանմանը օրենքով՝ ի լրումն իրական վնասի կամ դրա այլընտրանքի:

Հայաստանի օրենքները նախկինում խճճված և անարդյունավետ են եղել մտավոր սեփականության իրավունքների խախտումների մասշտաբների բացահայտման և գնահատման գործում: Արդյունքում, ՀՀ դատական մարմինների և կառավարության համար դժվար է եղել իրավական պաշտպանության դրամական միջոցների և իրավական պատժի վերաբերյալ գործողությունների ճիշտ ընթացքը որոշելը:

ՀՀ գործող օրենսդրության մեջ կան հասկացություններ, որոնք թույլ են տալիս մտավոր սեփականության իրավունքի խախտման գոհերին պահանջել իրավական պաշտպանության միջոցներ՝ հիմնված խախտողի ստացած շահույթի վրա, թեև հաճախ դժվար է որոշել խախտողի շահույթը:

**Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2,
Երևան և Նյու Յորք**

Իրավական պաշտպանության արդյունավետ միջոցների և պատժամիջոցների առկայությունը կխթանի Հայաստանում ստեղծագործ անհատներին և ընկերություններին, ինչպես նաև ներդրումները Հայաստանում:

Առաջարկություն Ա. հեղինակային իրավունքի գրանցման գործընթացի նախաձեռնում

- (i) նախաձեռնել հեղինակային իրավունքի գրանցման գործընթացը ՄՍԳ-ում;
- (ii) սահմանել գրանցման վճար, որը կստեղծի եկամտի լրացուցիչ աղբյուր ՄՍԳ-ի և պետական բյուջեի համար;
- (iii) խթանել գրանցումը՝ գրանցված հեղինակային ստեղծագործությունների համար սահմանելով վնասի հատուցման ավելացման կամ լրացման հնարավորություն՝ չգրանցված ստեղծագործությունների համեմատ;
- (iv) մշակել տվյալների բազա/համակարգ՝ գրանցված հեղինակային ստեղծագործությունների դեպոնացման, պահպանման և ներբեռնման համար:

Առաջարկություն Բ. փոփոխություններ կատարել ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի՝ «Պատասխանատվությունը ստեղծագործությունն առանց թույլտվության օգտագործելու համար» վերտառությամբ 1137-րդ հոդվածում՝ հետևյալ տեքստին համապատասխան, որը նախապես հավանության է արժանացել Էկոնոմիկայի և Արդարադատության նախարարությունների կողմից՝ Արա Խզմալյանի և Վանիկ Մարգարյանի հետ քննարկումներից հետո, որոնցից վերջինը տեղի է ունեցել 2023 թվականի ապրիլի 14-ին, անցել հանրային քննարկման (<https://www.e-draft.am/projects/5733>), և ակնկալվում է, որ Կառավարությունը կհաստատի նախագիծը և մոտ ապագայում կուղարկի Ազգային ժողով:

(i) Հոդված 1137. Պատասխանատվությունը ստեղծագործությունն առանց թույլտվության օգտագործելու համար

1. Առանց իրավատիրոջ թույլտվության կամ առանց օրենքով նախատեսված հիմքի ստեղծագործությունն օգտագործելու դեպքերում իրավատերը կարող է օգտագործել սույն հոդվածի երկրորդ մասում նշված իր իրավունքի պաշտպանության միջոցները, ինչպես նաև օրենքով նախատեսված այլ միջոցներ:

**Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2,
Երևան և Նյու Յորք**

2. Ստեղծագործությունն օրենքի խախտմամբ օգտագործելու դեպքում իրավատերն իրավունք ունի խախտողից պահանջել՝

ա. ռոյալթիի կրկնակի չափով փոխհատուցում կամ վարձատրություն, որը իրավատերը կստանար, եթե խախտողին թույլատրվեր օգտագործել հեղինակային իրավունքով պաշտպանված նյութը, կամ

բ. խախտման հետևանքով պատճառված փաստացի վնասին համարժեք փոխհատուցում՝ ներառյալ բաց թողնված օգուտը, կամ

գ. սահմանված նվազագույն աշխատավարձի քսանապատիկից մինչև քսանհինգապատիկի չափով փոխհատուցում:

3. Սույն հոդվածի 2-րդ կետի «գ» ենթակետով նախատեսված դեպքերում իրավատերը պարտավոր չէ ապացուցել պատճառված վնասի չափը: Նման դեպքերում փոխհատուցման չափը որոշելիս դատարանը պետք է հաշվի առնի տվյալ գործի կոնկրետ հանգամանքները՝ ներառյալ խախտման բնույթն ու հետևանքները, խախտումը կատարած անձի կարգավիճակը, մասնավորապես՝ ձեռնարկատիրական գործունեությանը մասնակցությունը, մեղքի առկայությունն ու աստիճանը, նյութական վիճակը և այն փաստը, որ խախտումը վերացվել է իրավատիրոջ պահանջով: Ավելին, եթե իրավատերը նախքան դատարան դիմելը ծանուցել է խախտողին խախտման մասին՝ խախտողից պահանջելով դադարեցնել խախտումը, և տեղեկացրել նրան սույն հոդվածի 2-րդ կետի «գ» ենթակետով նախատեսված հետևանքների մասին՝ խախտումը դադարեցնելու միջոցներ չձեռնարկելու դեպքում, իսկ խախտողը հրաժարվել է դադարեցնել խախտումը կամ չի դադարեցնում խախտումը մինչև իրավատիրոջ կողմից ծանուցում ստանալը, ապա տասնօրյա ժամկետում փոխհատուցման չափը պետք է սահմանվի նվազագույն աշխատավարձի առնվազն 200-ի չափով:

4. Մի քանի իրավատերերի հետ աշխատելու դեպքում սույն հոդվածի 2-րդ կետի «գ» ենթակետով նախատեսված ընդհանուր փոխհատուցման գումարը չի կարող գերազանցել այդ կետով նախատեսված առավելագույն գումարը և պետք է փոխհատուցվի հայտատու իրավատիրոջը նպաստների բաշխման համար նախատեսված համամասնությամբ՝ ստացված ստեղծագործության օգտագործման

**Հայ Իրավաբանական Միության Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2,
Երևան և Նյու Յորք**

արդյունքում իրավատերերի միջև համաձայնության կամ օրենքին համապատասխան:

5. Սույն հոդվածի 2-րդ կետի «գ» ենթակետով նշված պահանջը չի կարող ներկայացվել այն դեպքերում, երբ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը ստեղծագործության համապատասխան օգտագործման համար սահմանել է հեղինակային վարձատրության նվազագույն դրույքաչափեր:

Ա) Նախկինում այդ դրույթները ներառվել էին «Հեղինակային իրավունքի և հարակից իրավունքների մասին» ՀՀ օրենքում առաջարկվող փոփոխությունների փաթեթում, որն օրենսդրական բարեփոխումների խոշոր փաթեթ էր: Սակայն հետագայում ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունը և ՀՀ արդարադատության նախարարությունը հավանություն են տվել, որ առաջարկը ներկայացվի որպես օրենքի առանձին հատվածը բարեփոխող նախագիծ, որի ընդունումը կախված չէ ամբողջական փաթեթի ընդունումից: Այս տարբերակով նախագծի ընդունումը և կիրարկումը հնարավոր կլինի ավելի արագ և արդյունավետ կազմակերպել:

Բ) Այս կոնկրետ առաջարկն արդեն իսկ շրջանառվել է այլ նախարարությունների և պետական մարմինների շրջանում և դրական արձագանքներ է ստացել նրանցից շատերի կողմից՝ ներառյալ Մրցակցության պաշտպանության հանձնաժողովը, և չի ստացել որևէ առարկություն կամ բացասական մեկնաբանություն:

Հայ Իրաւաբանական Միութեան Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2,
Երևան և Նյու Յորք

ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
Հեղինակներ/համահեղինակներ/գրախոսներ

Հայաստանի Հանրապետության Էկոնոմիկայի նախարարություն

Ռաֆայել Գևորգյան

Հայաստանի մտավոր սեփականության գրասենյակ

Քրիստինե Համբարյան

Շուշիկ Մխիթարյան

ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի իրավաբանական վարչության մաքսային
ընթացակարգեր և մտավոր սեփականության իրավունքների պաշտպանության
ընթացակարգերի բաժին

Սամվել Օհանյան

Անի Հովհաննիսյան

ՀՀ արդարադատության նախարարության օրենսդրության զարգացման կենտրոն

Դավիթ Ղարիբյան

Հայ Իրաւաբանական Միութեան մտավոր սեփականության իրավունքի և
տեղեկատվական տեխնոլոգիաների հանձնաժողով

Զեկույցի բաժին	Կազմողներ
Հարցադրում 1	Տենիս Տարմանեան - Gallo & Darmanian LLP.
Հարցադրում 2	Կարեն Տոնյան - Tono Law Group LLC
Հարցադրում 3	Սեդա Ֆաբիան - Klarity Intelligence, Inc. Լանա Հակոբյան - Markem-Imaje Corporation
Հարցադրում 4	Արթուր Մինասյան - Lewis Brisbois Bisgaard & Smith LLP Արա Խզմալյան - ADWISE Consulting Վանիկ Մարգարյան - AM Law Firm
Հարցադրում 5	Արա Խզմալյան - ADWISE Consulting Վանիկ Մարգարյան - AM Law Firm Մարկ Խաչիկեան - Head, Johnson, Kachigian & Wilkinson, PC

Հայ Իրաւաբանական Միութեան Մտավոր սեփականության (ՄՍ) օրենսդրության
բարելավման և կիրարկման վերաբերյալ 2023 թվականի հոկտեմբերի 29-ի գեկույց թիվ 2,
Երևան և Նյու Յորք

Համակարգողներ

Էմմա Առաքելյան- Orion Worldwide Innovations

Արմեն Մորյան- “Morian Law” PLLC

Նարեկ Զոբանյան- Հայ Իրաւաբանական Միութեան անվճար կլինիկա

Իդա Անբարյան- Հայ Իրաւաբանական Միութեան անվճար կլինիկա

Անի Դավթյան- «Lawsuit» իրավաբանական ընկերություն

Թարգմանություն անգլերենից

Վահե Դանիելյան

Մարիաննա Գրիգորյան